

YARGITAY BAŞKANLIĞI

ADLÎ YIL AÇIŞ KONUŐMASI

(2009 - 2010)

Hasan GERÇEKER
Yargıtay Birinci Başkanı

7 Eylül 2009

Sayın Cumhurbaşkanım,
Değerli konuklar,
Değerli meslektaşlarım,
Yazılı ve görsel basının değerli mensupları,

Sözlerime başlarken sizleri saygı ve sevgi ile selamlıyorum.

İslâm dünyasının kutsal ayı olan içinde bulunduğumuz Ramazan ayının ülkemize ve tüm insanlığa barış, sevgi ve mutluluk getirmesini diliyorum.

Geçen yıl yitirdiğimiz değerli meslektaşlarımızı saygı ve rahmetle anıyor, emeklilik ya da başka nedenlerle aramızdan ayrılan meslektaşlarımıza da bundan sonraki yaşamlarında mutluluk, sağlık ve esenlikler diliyor, Türk yargısına yapmış oldukları katkı ve hizmetlerden dolayı kendilerine teşekkür ediyor; şükranlarımı sunuyorum.

Geçen yıl yaptığım açış konuşmasında belirttiğim gibi, Devletimizin Anayasa ile yetki, görev ve sorumlulukları belirlenmiş üç ana erki yasama, yürütme ve yargı arasındaki çatışmaların sona ermesi, Anayasamızın öngördüğü çizgide, demokratik, laik, sosyal hukuk devletinin tüm ölçütleri ile yaşama geçmesi, tüm bireyler, kurumlar arasında, barış, kardeşlik, huzur, güven, karşılıklı sevgi ve saygının gerçekleşmesi, sorunların çözümünde, karşıt görüşler ortaya konulurken hakarete, asılsız isnatlara, iftiraya varmayacak, gönüllerde onarılması mümkün olmayan yaralar açmayacak şekilde, demokrasinin gereği olan ve ona uygun bir tartışma ortamının oluşması dileğimi tekrarlayarak 2009–2010 Adli Yılı'nı açarken, bu anlamlı günde bizlerle birlikte olarak onur verdiğiniz için sizlere en

içten duygularla şükranlarımı sunuyor, kendim ve tüm Adli Yargı Teşkilatı adına teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım;

Her yıl yinelediğimiz sorunları yinelememek umuduyla başladığımız geçen yıl içerisinde ne yazık ki, sorunlarımız çözümlenemediği gibi, artarak devam etmiş ve çözümün gelecek yıllarda gerçekleşmesini dilemekten başka olanağımız da kalmamıştır.

Bunları sizlere aktarmak, kamuoyunun bilgisine sunmak, çarelerini arayarak sorunları çözüme ulaştırmak, bizim temel görevimizdir. Bu konudaki düşüncelerimizi ve tespitlerimizi konuşmanın ilerleyen bölümlerinde sizlere daha somut biçimde aktarmaya çalışacağım.

Bilindiği gibi yine bu yıl da yargı reformu, anayasa değişiklikleri büyük bir yoğunlukla kamuoyunun gündeminde yer aldı. Çeşitli kurumlar, kuruluşlar, kişiler tarafından görüşler dile getirildi, tartışmalar yapıldı.

Bizi yakından ilgilendirdiği için elbette ki bu görüşleri, tartışmaları yakından izleyerek kendi görüş ve düşüncelerimizi oluşturmak yolunda önemli ölçüde yararlandık.

Ayrıca, Avrupa'nın, dünyanın çeşitli ülkelerinin hukuk adamları ile yaptığımız temaslar sonucu edindiğimiz bilgiler de düşüncelerimizin oluşumunda büyük katkı sağladı.

Özellikle demokratik sistemi benimsemiş, temel hak ve özgürlüklere en üst düzeyde önem vermiş dünyanın en gelişmiş ülkelerinde, bazı sistem farklılıkları olsa da, kuvvetler ayrılığı, yargı bağımsızlığı, hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkelerinin, bütün

kurum ve kuralları ile tartışmasız bir biçimde yerleştiği ve yargı erkinin hak ettiği olanak ve saygınlığı kazandığı çok belirgin bir biçimde gözlemlenmiştir.

Kuşkusuz bu ülkelerin bugün geldikleri noktada, bu kazanımların ve bu değerlerin oluşması büyük önem taşımış, dünya kamuoyunda tartışılmaz ağırlıklarının bulunmasında da çok büyük rol oynamıştır.

Elbette kökleri asırlar öncesine dayanan ve dünya tarihinin gelişiminde çok önemli bir yeri bulunan ülkemizin, bir an önce her konuda bu ülkeler düzeyine çıkması, ekonomik, sosyal alanlarda ve hukuk alanında da en ileri düzeyde söz sahibi olması, bizim için en büyük özlemlerden birisidir.

Çağlar boyu, insan toplumları arasında süren çatışmalar, savaşlar yanında bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucu, en ilkel devlet yönetim biçimlerinden bu günlere gelinerek, insan onuruna en yakışan, en uygun olan, en üstün yönetim biçimi olan demokratik hukuk devleti sistemi benimsenmiştir.

Özgürlükçü demokrasinin, anayasal devlet ilkesinin doğal sonucu olarak da akla dayalı kuralların geçerli olduğu, din ve vicdan özgürlüğüne, düşünce özgürlüğüne güvence sağlayan laiklik ilkesi ile, hukukun üstünlüğü, hukuk devleti, yargı bağımsızlığı ilkeleri geçerlilik kazanmıştır.

Günümüzde artık çağdaş demokratik ülkelerde bunların tartışılması dahi söz konusu değildir.

İşte bizde yargı bağımsızlığı ile ilgili düşüncelerimizi belirlerken, yapılacak yasa ve anayasa değişiklikleri konusundaki görüşlerimizi bu ilkeler temelinde oluşturmaya çalıştık ve bunları değerli

arkadaşlarımızdan oluşan bir komisyon tarafından, gerektiğinde ilgili makamlara ve kamuoyunun bilgisine sunmak üzere bir rapor haline getirmiş bulunmaktayız.

Ama önce güncelliği nedeniyle Cumhuriyet ve Demokrasi kavramları üzerinde durmak istiyorum.

Cumhuriyet ve Demokrasi,

Son zamanlarda kamuoyunda Cumhuriyet ve Demokrasi kavramları konusunda yoğun tartışmalar olduğu, insanlık tarihinin en önemli temel taşları olan bu kurumların sanki birbirine karşıtmış gibi gösterildiği, Cumhuriyetçiliğin katı bir devletçilik anlayışı olarak demokrasiyi yok edici bir fonksiyonu bulunduğu belirtilerek, aslında toplumun, tüm bireylerin, üniter devlet yapımızın güvencesi olan bu kurumun yıpratılmaya çalışıldığı da üzüntü ile izlenmektedir.

Demokrasi, en basit tarifi ile bilindiği gibi egemenliğin halktan kaynaklandığı bir yönetim biçimi, demokrasi anlayışı ise bir kurum bir toplum içerisinde yaşayan bireylerin karşılıklı hak ve özgürlüklerinin varlığına dayanan bir yaşam biçimidir.

Demokrasi düşüncesinin temelinde, toplum yaşamını yönetecek otoritenin topluluğu oluşturan tüm bireylere dayanması, böylece yöneticiler ile yönetilenler arasında bir özdeşleşmenin oluşması ilkesi yatar.

Demokrasi anlayışı aslında bireylerin doğuştan özgür ve eşit oldukları düşüncesinden doğmuş, bu özgürlüğü ve eşitliği korumak için de demokrasi sistemi oluşturulmuştur.

Demokrasi düşüncesi tarihi gelişimi sonucu bireyin üstünlüğü ilkesine dayanan Rönesans ile birlikte daha da canlanarak,

J.J.Rousseau tarafından toplumsal sözleşme “halk egemenliği” kavramı adı altında aydınlanma çağının en önemli unsuru olarak belirlenmiş ve gelişimi günümüze kadar süre gelmiştir.

Türkiye’de demokrasinin başlangıcı ise padişahın yetkilerini ilk kez kısıtlayan bir belge olarak 1808 yılında çıkarılan “Senedi İttifak” sayılabilir.

1839 tarihli “Tanzimat Fermanı” ile kişi hak ve özgürlükleri güvence altına alınmış, yasa önünde vatandaşların eşitliği kabul edilmiş, 1856’da yayımlanan “Islahat Fermanı”, 1864 tarihli “Vilayet Nizamnamesi”, 1876 tarihli “Kanuni Esasi” ile kısmen de olsa demokratik sisteme yaklaşımlar sağlanmış, en son Anadolu’ya geçerek, düşmanı yurttan kovabilmek için halkın desteğine sahip bir meclisin kurulması gerektiğine inanan Mustafa Kemal Paşa’nın önderliğinde yapılan Erzurum ve Sivas Kongresi, Amasya Tamimi, ulusal direnişin örgütlenmesi anlamında rol oynadıktan sonra 23 Nisan 1920’de Ankara’da toplanan TBMM demokratikleşme sürecinde bir dönüm noktası olmuş, daha sonra da bilinen inişli çıkışlı gelişmelerle demokrasi süreci günümüze kadar gelmiştir.

Cumhuriyet ise, iktidarın toplumun verdiği yetki ve vekâlet ile siyasal örgütlenme biçimi olarak tarif edilebilir.

Bilindiği gibi Türkiye’de Cumhuriyet Kurtuluş Savaşı’ndan (1920–1923) sonra Lozan Andlaşmasını (24 Temmuz 1923) izleyen günlerde, Anayasada yapılan bir değişiklikle 29 Ekim 1923 tarihinde ilan edilmiştir.

Görüldüğü gibi 23 Nisan 1920’de Ankara’da kurulan TBMM ile “egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğu” ilkesi ilan edilmiş, 29 Ekim 1923’te ise bu ilkeye dayalı olan Cumhuriyet kabul edilmiş, böylece halka dayalı ve laiklik ilkesine yönelen yeni bir yöne-

tim biçimi oluşturulmuştur.

Demokrasi ve Cumhuriyet anlayışı birbirini tamamlayıcı ve birbirinden ayrılmaz iki unsur olarak, hem toplumun hem de toplumu oluşturan bireylerin temel güvencesi biçiminde günümüze kadar gelişimini sürdürmüştür.

Özgürlük ve demokrasi Cumhuriyet sistemi içerisinde birbirinden ayrılmaz, birbiri ile özdeşleşmiş unsurlardır.

Özgürlükler, tarihsel sürece baktığımızda çok güç ve çok uzun süren mücadelelerden sonra elde edilebilmişlerdir.

Manga Carta (1215), Habeas Corpus (1679), Haklar Bildirgesi (1689), İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi (1879) demokrasiyi kuran belgeler olarak tarihte yerini almıştır.

Bu nedenle de tarihsel süreç içerisinde gerçekleşmiş bulunan bu temel hak ve özgürlüklerin değerini çok iyi bilmek gerekmektedir.

Cumhuriyetimizin nasıl kurulduğunu, bu günlere nasıl geldiğini ve Cumhuriyetimizin değerini, Yüce bir ulusun tarih sahnesinden nasıl silinmek istendiğini anlamak için Mondros ve Sevr'i çok iyi bilmek, Lozan antlaşması ile bir ülkenin yoktan nasıl var olduğunu çok iyi görmek gerekmektedir.

Birinci Dünya Savaşı sonunda 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros ateşkes sözleşmesi ile ülke Avrupa devletleri tarafından işgal ve taksim edilmiş, orduları dağıtılmış, liman, tersane ve demiryollarına el konulmuş, 15 Mayıs 1919'da da Yunan ordusu İzmir'e çıkmış, 10 Ağustos 1920 tarihinde de Fransa'nın Sevr kasabasında imzalanan Sevr belgesi ile Osmanlı Devleti ortadan kaldı-

rılmış, ancak M. Kemal Atatürk gibi büyük bir kahramanın ortaya çıkması ve 19 Mayıs 1919 tarihinde başlattığı Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanması nedeniyle bu sözleşmenin uygulanması mümkün olmamıştır. Lozan anlaşması ile de bu işte son nokta konulmuştur.

Geçmişini çok iyi bilmeyen toplumların geleceğine çok güçlü ve güvenli bir biçimde bakması mümkün değildir.

Bu topraklarda barış ve kardeşlik duygusu içerisinde asırlardır birlikte yaşayan, ülkenin bağımsızlığı ve kurtuluşu için birlikte omuz omuza kanı, canı pahasına mücadele ederek bir millet oluşturan insanlar, yine aynı duygularla, bu çok zor koşullarda kurulmuş bulunan Türkiye Cumhuriyeti Devletini koruyup, kollayarak, ülkenin birlik ve bütünlüğünü her şeyin üzerinde tutacaklardır.

Bunun aksini düşünmemiz mümkün değildir.

Güçler Ayrılığı-Yargı Bağımsızlığı

Demokrasinin en önemli ve tutarlı tanımını İngiliz John Locke 1690 yılında "Hükümet Üzerine İki İnceleme" isimli yapıtında "özgürlük insanın doğal hakkıdır, bir hükümet ancak halkla sözleşmeye dayanıyorsa meşrudur, yasama ve yürütme güçleri ayrılmalıdır" diyerek yapmış, Montesquieu da "Kanunların Ruhu Üzerine" isimli yapıtında (1748), güçlerin ayrılığı ilkesini ortaya koymuş olup, bu ilke bugün de Batı demokrasisinin temellerinden birini oluşturmaktadır.

İktidarın kurumlaşmış biçimi olan devlet ulusal birliğin simgesidir.

Bütün bu nedenlerle Cumhuriyet ve Demokrasiyi birbirinden

ayırmaya, üniter devlet yapımızın güvencesi olan temel değerlerimizi yıpratmaya yönelik düşünceleri doğru bulmuyoruz.

Vatan, millet sevgisi, ilkel, modası geçmiş bir duygu değil özgürlükçü demokrasinin ve toplumların geleceğinin de vazgeçilmez güvencesidir.

Bu moral değerleri korumak ve güçlendirmek için çaba sarf etmek hepimize düşen en önemli görevlerden birisidir.

Şimdi Yargı Reformuna İlişkin Düşüncelerimizi Aktarmak İstiyorum.

Hukuk devleti olmanın ön koşulu ve adil yargılanmanın temel güvencesi “yargı bağımsızlığı” olduğuna göre, yargıçlar, hem bireysel hem de kurumsal olarak yargı bağımsızlığını temsil etmekte ve koruma altında tutmaktadırlar.

Adalet Bakanlığı tarafından Türk yargısının bağımsızlık, tarafsızlık ve etkinliğinin sağlanması, yargıya güvenin artırılması ve adalete erişimin kolaylaştırılması temel amaçları doğrultusunda hazırladığı belirtilen “Yargı Reformu Stratejisi Taslağı” geçtiğimiz günlerde Bakanlar Kurulu gündeminde yer aldıktan sonra Adalet Bakanlığı tarafından “Yargı Reformu Stratejisi Eylem Planı” kamuoyuna duyurularak Anayasa Mahkemesi’nin uluslar arası belgeler ışığında görev tanımının yeniden belirlenmesi ve buna bağlı olarak yeniden yapılanması konusunda da çalışmalar yapılacağı açıklanmıştır. Adalet Bakanlığı’nın daha önce hazırladığı “Yargı Reformu Stratejisi Taslağı” ile ilgili görüşlerimiz, yargı bağımsızlığına aykırı bulduğumuz hususlar bir rapor halinde Adalet Bakanlığı’na gönderilmiş bulunmaktadır.

Görüşlerimiz alındıktan sonra düzenlenen ve Bakanlar Kuruluna sunulan “Yargı Reformu Stratejisi” ve “Yargı Reformu Stratejisi Eylem Planı” önceki stratejik rapora göre bir kısım iyileştirici görüşler içeriyor ise de bunlarda da katılmadığımız, yargı bağımsızlığına, kuvvetler ayrılığı ilkelerine aykırı bulduğumuz bazı hususlar bulunmaktadır.

Bunlara ana hatları ile değinmek istiyorum.

Yargı ile ilgili olarak Anayasamızda ve diğer yasalarda yapılacak değişikliklere temel oluşturacak “Reform Stratejisi”nin, yüksek yargı organlarının görüşleri alınmadan hazırlanması düşünülemeyeceğinden, Bakanlıkça hazırlanan taslağın tüm yüksek yargı organlarına ve bu arada Yargıtay’a da gönderilerek görüş, öneri ve eleştirilerin istenilmesi, sonrasında da düzenlenecek geniş katılımlı bir toplantıda tartışılıp değerlendirildikten sonra taslak belgeye son şeklinin verileceğinin açıklanmış olması, demokratik katılım ve yargı ile yürütme organları arasındaki işbirliğinin sağlanması açısından son derece olumlu karşılanmıştır.

Hukuk ve yargı sisteminde reform yapılabilmesinin yolu, tüm reform çalışmalarında olduğu gibi, öncelikle sorunun hangi noktalarda yoğunlaştığının doğru olarak saptanmasından geçer.

Hukuk devleti olmanın, başka bir ifade ile hukukun üstün tutularak, yaşamın her alanında egemen kılınmasının olmazsa olmaz koşulu, yargı erkinin görevini yaparken bağımsız, yansız ve bu işlevi doğrudan yerine getiren Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarının güvenceli olmalarıdır. Bunu sağlamanın yolu, yargı erkinin, diğer iki erkten, yani yasama ve yürütme erklerinin etki alanından uzak tutulması, bu iki erkin alt ya da üst derecesinde değil, ancak eşiti bir konumda bulunması ile mümkün olduğunun net bir biçimde algı-

lanmasıdır.

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan "Yargı Reformu Stratejisi Taslağı"nın, Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliğı arasında anılan birliğı üyelik yolunda sürdürülen müzakereler kapsamında hazırlandığı bilindiğinden, söz konusu taslakla ilgili değerlendirmenin Avrupa Birliğınce düzenlenen, istişare ziyaret raporları ile tarama ve ilerleme raporlarında yer alan ve doğrudan yargının bağımsızlığının güçlendirilmesi, tarafsızlığı, geliştirilmesi, verimliliğı ve etkinliğinin arttırılmasına yönelik bulunan beklentiler dikkate alınarak yapılması uygun bulunmuştur.

Anayasa'da Yargı ile İlgili Düzenlemeler

Anayasa'da düzenleme "Yargı Yetkisi" olarak yapılmalıdır. Yetki ve görev olarak düzenleme yerinde değildir. Zira "yetki" kavramı görevi de içermektedir. Tarihsel gelişimimizde yargı, yetkisini yasama gibi milletten aldığı için Anayasamızda "yetki" kavramına yer verilmiştir.

Kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı ilkelerinin gereğı de budur.

Yargı mensuplarının özlük haklarının statülerine uygun olarak, diğer kamu görevlilerinden farklı ve ayrı "özel" bir yasa ile düzenlenmesi gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesinin mevcut üye sayısı çoğaltılabilir. Ancak, Parlamento tarafından Anayasa Mahkemesine üye seçilmesi yerinde değildir. 1961 Anayasa'sı döneminde getirilen bu şekildeki düzenleme ortaya çıkan birçok sakıncalar nedeniyle 1971 yılında yapılan değişiklikle terk edilmiştir.

Uygulanmış fakat olumsuzlukları nedeniyle terk edilmiş bulunan bir konunun yeniden gündeme getirilmesi doğru görülmektedir.

Böyle bir uygulama kaçınılmaz olarak yargının siyasallaşması eleştirilerini de beraberinde gündeme getirecektir.

Askeri Yargı ile ilgili düzenlemelerin de bir bütünlük içerisinde demokratik hukuk devletinin gereklerine uygun olarak Anayasa değişiklikleri ile birlikte yapılması bu konudaki tartışmaları sona erdirecektir.

Yargı Bağımsızlığının Güçlendirilmesi;

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun objektiflik, tarafsızlık, şeffaflık ve hesap verilebilirlik temelinde geniş tabanlı temsil esasına göre yeniden yapılandırılması ve kararlarına karşı etkili itiraz sistemi getirilmesi,

Yargı bağımsızlığının tam olarak sağlanması ya da güçlendirilmesi, yargının en önemli sorunları arasındadır. Bu anlamda Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yeniden yapılandırılması ihtiyacı, tüm adli yıl açılış konuşmalarının odağını oluşturmaktadır. Taslakta, Adalet Bakanı'nın, Kurul'daki varlığının korunduğu ve demokratik meşruiyet için bunun gerekli olduğu vurgusuna yer verildiği görülmektedir. Bunun da ötesinde Adalet Bakanının Kurul Başkanı olarak statüsünü devam ettireceği öngörülmüştür.

Hâkim ve savcılar mesleğe kabul etme, atama, nakletme, geçici yetki verme, yükseltme, birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma,

görevden uzaklaştırma işlemleri bakımından tam yetkili olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna, Adalet Bakanının başkanlık etmesi yargı bağımsızlığını zedeleyen bir olgudur. Her ne kadar hâkim sınıfından olsa da, konumu itibariyle yürütme erkinin içinde bulunan Adalet Bakanlığı Müsteşarı'nın kurulun doğal üyesi olması da yargı bağımsızlığı ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Yargı Reformu Stratejisi taslağında bu yönde bir ilerlemeye rastlanmadığı gibi; aksine, Kurulun oluşumunda Yasama ve Yürütme organı (Cumhurbaşkanı) tarafından üye seçimi planlandığı belirtilmiş olmakla yargı bağımsızlığı noktasında mevcut durumun dahi gerisine düşülmesi olasılığı söz konusudur. Adalet Bakanının Kurul'da yer alması ile Yasama organının Kurul'a üye seçebilmesinin demokratik meşruiyet ile açıklanmasının yerinde olmadığı düşünülmektedir. Aksine, bağımsız bir Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, erkler ayrılığı ve demokratik meşruiyetinin gereğidir. Hatta Avrupa Birliği Komisyonu'nun en son 2005 tarihli istişari ziyaret raporunda da Cumhurbaşkanı'nın Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na üye atamasında yer almaması tavsiye edilmiştir. Kaldı ki, mevcut Kurul'da yürütmenin temsilcisinin yer alması sisteminin nasıl sonlandırılacağı hususunda bir açıklama taslakta yer almadan, yasama ve yürütmenin üye seçimi konusundaki yöntem (Kimler arasından, aday gösterme yönteminin nasıl olacağı gibi hususlar) açık değildir.

Yakında faaliyete geçecek olan istinaf mahkemelerinde görev yapan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının ne şekilde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliğine seçileceği de açıklanmamıştır. Yasama ve yürütme organları tarafından üye seçilmesi kabul edilirse, aynı düşünceyle yasama ve yürütme erkinde de yargının yer alması yoluna mı gidilecektir. Demokratik meşruiyet bu şekilde yorum-

lanamaz. Böyle bir yapılanma, Hâkimlerin sıradan memur haline getirildiği, yargı bağımsızlığını daha da geriye götürecek bir sistemi doğuracaktır.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun yargının tümünü temsil edecek şekilde oluşturulması amacıyla ilk derece mahkemeleri ve faaliyete geçecek olan istinaf mahkemelerinden üye seçilmesi hususu taslakta yer almış ise de; benzeri 1961 Anayasa'sı ile uygulanan bu yöntem; görülen aksaklık ve ortaya çıkan sakıncalar nedeniyle terk edilmiştir. Yargı bağımsızlığının tam olarak sağlanmadığı bir sistemde önceden denenmiş ve terk edilen bir oluşumun yeniden hayata geçirilmesinin yararlı olmayacağı tabiidir. Yargıtay ve Danıştay üyelerinin sayısal olarak büyük bir bölümü ilk derece mahkemelerinde görev yapan hâkim ve Cumhuriyet savcılarında seçildiğinden. HSYK oluşumunda yargının tümünün temsili zaten sağlanmaktadır.

Ayrıca taslakta bu gerekliliğin hâkim ve savcılar üzerinde yüksek mahkemelerin vesayeti olduğu izleniminden kaynaklandığı belirtilmektedir. Yüksek mahkemelerin hâkim ve savcılar üzerinde, yargısal görevleri açısından bir denetimi bulunduğu açık olup bu durumun söz konusu yüksek mahkemelerin fonksiyonu ve Anayasa ile yasalarla belirlenen görev tanımlarından kaynaklandığı kuşkusuzdur. Taslakta, eğer hatalı bir yazıma yer verilmemiş ise, mevcut ve yasal bir üst mahkeme olgusu ve işleyişinin, hâkim ve savcıların yargısal faaliyetleri üzerindeki nesnel etkisinin "vesayet izlenimi" şeklinde tanımlanması şaşırtıcıdır. Söz konusu izlenimin, yargının işleyişinde ne gibi bir sorun teşkil ettiği açıklıkla ortaya konulmamış ise de, ima edildiği şekliyle, bu yasal durumun hâkim ve savcılar üzerinde bireysel bir "bağımlılık modeli" oluşturduğunu ileri sürmenin, yargı erkinin tüm kurum ve kuruluşları ile ilk derece ve üst

mahkemeleri ile birlikte bütünlüğünü zedeleyici, son derece isabet-siz, abartılı ve tümüyle öznel nitelikte bir saptama olduğunu değerlendirmekteyiz.

Üstelik bu durumun HSYK'nun oluşumuyla doğrudan bir ilgisinin olduğu da söylenemez. Nitekim, 2461 sayılı Yasa'nın 3. ve 7. maddesi gözetildiğinde, bağımsız olarak görev yaptıkları süre içerisinde mensubu buldukları yüksek mahkemelerle bir görev ilişkileri bulunmayan kurul üyelerinin varlığı öne sürülerek, hâkim ve savcılar üzerinde yüksek mahkemelerin -taslakta kastedildiği şekliyle- ne doğrudan ve ne de nesnel nedenlerden ötürü dolaylı bir vesayeti bulunduğu sonucuna varmak doğru ve isabetli bir yaklaşım değildir.

Bu başlık altında tanımlanan temel önerme anlatılan nedenlerle hatalı iken, bu yöne ilişkin çözüm önerisinin de doğru ve amaca uygun olduğundan -doğal olarak- söz edilemez. Anayasal bir kuruluş olan HSYK'nun seçilmiş üyelerinin kurul faaliyetleri açısından ifa ettikleri fonksiyon, mensubu buldukları üst mahkemeyi temsil görevi niteliğinde olmayıp, yukarıda da değinildiği üzere, mensubu buldukları üst mahkemeden bağımsız, yasayla tanımlanmış görevlerin ifasından ibarettir ve yargının tümüne yönelik olduğu kuşkusuzdur. Bu nedenle, Yüksek Kurul'a üye seçiminde, taslakta belirtilen endişelerle kaynak çeşitlendirmesine gidilmesinde pratik bir yarar bulunmamaktadır. Üstelik HSYK'nun, mevcut durum itibarıyla, yargının "tümüne" yönelik "temsili" nitelikte bir fonksiyonu da yoktur. Yargının, yasama ve yürütme organlarından farklı olarak, tek bir kişi yahut kurum tarafından temsil edilmesi söz konusu değildir. Bu itibarla, Yüksek Kurul'un seçimle gelen üyelerinin farklı kaynaklardan sağlanmasının ifa edilen göreve direkt ve olumlu bir etkide bulunacağını düşünmek doğru değildir. Yüksek

Kurul'un daha verimli ve etkin çalışmasının önündeki temel sorun başkadır.

Taslakta Yüksek Kurul'un oluşumunda "demokratik meşruiyet" ilkesine yeterince uyulmamasının bir eksiklik olarak tanımlandığı göze çarpmaktadır. Bu başlık altında yapılan açıklamalarda hâkimlerin seçimi ve görevlendirilmesine ilişkin kimi farklı uygulamalardan söz edilerek sonuçta, Adalet Bakanı'nın Kurul'un doğal üyesi olarak benimsenmesinin, Anayasa'nın 9. maddesinde yer aldığı şekliyle milli egemenlik ilkesine uygun düştüğü, bu ilkenin daha da geliştirilmesi için yasama ve yürütme organına da Yüksek Kurul'a üye seçme olanağının tanınması gerektiği vurgulanmaktadır. Konuyla ilgili olarak yapılan kavramsal tartışmalara fazlaca girmeden söylemek gerekir ki, Anayasa'dan aldığı hakla Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Türk Yargısı'nın, "demokratik meşruiyet" gibi bir sorunu yoktur ve hiç olmamıştır. Taslakta, bu vahim kavramsal teşhis hatasına böylece yer verildikten sonra. HSYK'nun oluşumu konusunda, ilgili tüm kesimlerin hemen hemen üzerinde birleştiği temel bir eleştiriyi, Kurulda siyasi irade ve yürütmenin temsilcisi Adalet Bakanı ile ona bağlı olarak görev yapan Bakanlık Müsteşarı'nın bulunmaması gerektiği yolundaki değerlendirmeleri bile görmezden gelerek, sözde demokratik meşruiyeti sağlamak adına yasama ve yürütme organına HSYK'na üye seçimi konusunda geniş yetkiler tanınmasına yönelik önerilere yer verilmiş olmasının izahı mümkün değildir. Konuyla ilgili olarak yer yer ayrıntıya girerek sıralanan "iyileştirme" önerilerinin, sonuçta Anayasa'nın kuvvetler ayrılığı ilkesine çok esaslı bir aykırılık oluşturacağı açıktır.

Anayasaya göre "Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir." ve "Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanılır:" (M. 6/1–2) Anılan anayasal düzen-

lemeye göre egemenlik yetkisi yasama organında toplanmış değildir. Daha önce denenmiş ve fakat sakıncaları görüldüğü için kaldırılmış bir sisteme dönülmek istenmekte ve sakıncalı bu sistem "demokratik meşruiyet" kavramı ile meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Taslakta, HSYK'nun düzenlenişinden itibaren en büyük eleştiriyi almakta olan Adalet Bakanı ve Müsteşarın kurulda bulunması olumlu görülerek "1982 Anayasanın 159. maddesi ile kurulan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nda yürütme organı da temsil edilmek suretiyle, milli hâkimiyet ilkesine yönelik önemli bir adım atılmıştır." denilmektedir. Bununla da yetinilmemekte ve devamında "Ancak, mevcut düzenlemeye göre gerek Kurul üyelerinin gerekse bir bütün olarak Kurul'un Yasama organına karşı herhangi bir sorumluluğu söz konusu değildir." değerlendirmesi yapılarak; adeta, Kurul üyelerinin yasama organına karşı sorumlu olmaları gerektiği gibi yargıç güvencesi, yargı bağımsızlığı ilkeleriyle bağdaşmayan ve dahası Anayasanın, Cumhuriyetin niteliklerinden saydığı (Ay. m-2) hukuk devleti ilkesine aykırı bir düzenleme yapılmasının gerekliliği vurgulanmakta, ayrıca Adalet Bakanının siyasi sorumluluğuyla HSYK'nun diğer üyelerinin sorumluluklarının birbiriyle ilgisi olmadığı düşünülmeden yapılan değerlendirme "demokratik meşruiyet" şemsiyesi ile örtülmektedir. Diğer ülkelerdeki farklı yapıların, her koşulda ülkemiz yönünden örnek olamayacağı düşünülmektedir. Türk yargı geleneğine bakılmadan, denenmiş ve sakıncaları görülerek kaldırılmış yöntemlerin yeni öneri gibi getirilmesi, bu hususta yeterli inceleme yapılmaksızın düzenleme yapıldığı izlenimini vermektedir.

Öte yandan yapılmak istenilen değişiklikler taslağın başında referans olarak gösterilen belgelere de ters düşmektedir. Gerçekten de Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanan Türkiye Cumhuriyetinde Yargı Sisteminin İşleyişi-İstisari Ziyaret Raporu (28

Eylül 2003–10 Ekim 2003)'unda, "Hâkimlerin Bağımsızlığına Dair Avrupa Konseyi Tavsiye Kararının I (2) (c) prensibiyle uyum arz etmesi açısından; Türk Anayasasının 159. maddesinin, Adalet Bakanı ve Bakanlık Müsteşarının Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'ndan çıkartılmasını sağlayacak şekilde tadil edilmesini tavsiye ediyoruz." denildiği gibi, Anayasanın 140. maddesinin 6. fıkrasındaki "Hâkimler ve Savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdır", şeklindeki düzenleme de yargı bağımsızlığı konusunda Anayasal engel olarak görülmüş ve "Anayasanın 140. maddesinin 6. fıkrasının Anayasa metninden çıkartılarak bunun yerine yargının yönetsel işlemlerinde yegâne sorumluluğun yine bizatihi yargının kendisine bırakıldığı bir düzenlemenin yapılmasını tavsiye ediyoruz" değerlendirmesi yapılmıştır. Aynı öneri daha sonra düzenlenen istişari ziyaret raporlarında da tekrarlanmıştır.

Tüm bunlara rağmen, Avrupa Birliği Komisyonu istişari raporlarında belirtilen Anayasanın 140/6 maddesi değişikliği taslakta yer almamıştır. 2005 yılı istişari ziyaret raporunda, Bakanlıktaki üst düzey görevlilerin hâkim olduğu şeklindeki açıklamaları da eleştirilerek, yanıtların zorlama olduğu, Bakanlıktaki görevlilerin hâkim ve savcılar arasından atanmasının önemli olmasına karşın, bu hususun Bakanlığın çıkarlarının, yargı bağımsızlığına tehdit konusu olduğunda öncelik taşıyacağı gerçeğini bertaraf edemeyeceği belirtilmiştir.

Anayasa'ya göre Devletin başı olan Cumhurbaşkanı bu sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder. (Ay. m. 104/1) Bu düzenlemeye rağmen, Avrupa Birliği Komisyonunun tüm istişari Raporlarında "Adalet Bakanı ve Bakanlık Müsteşarının Yüksek Kuruldan çıkartılması. Yüksek Kurulun gerçek anlamda bağımsız bir kurul olarak yapılandırılmasına da yeterli olma-

yacaktır. Hâkimlerin mesleki gelecekleri konusunda mutlak yetkili otorite olan Yüksek Kurulun teşkilat ve işlevi açısından Adalet Bakanlığında bağımsızlaştırılsa bile, Cumhurbaşkanlığı kanalı ile yürütme erkinin yargı üzerindeki etkisi devam edecektir. ...Yüksek Kurul üyelerini atama yetkisinin Cumhurbaşkanına verilmesi de Yüksek Kurulun bağımsızlığına önemli derecede gölge düşürmektedir. Zira Cumhurbaşkanı kasten ya da bilmeyerek siyasal görüşlerini atamalarında yansıtabilir... Üye hâkimleri atama yetkisi bizatihi yine hâkimlerin kendisine verilmelidir." denilmektedir.

İstişari Raporlar -İlerleme Raporları da- yukarıda belirtildiği şekilde HSYK'nun oluşumundaki Adalet Bakanı ve Bakanlık Müsteşarına ve seçimin doğrudan olmayıp dolaylı da olsa Cumhurbaşkanının etkisine itiraz getirirken, Taslağın başında aynı belgelere uyulduğunu gösterir şekilde referans verilmesi belgeleri okumayanlarda yanılsamaya sebep olacaktır. HSYK'nun oluşumu, seçimi ve geniş tabana dayanması gerekmekte ise de, Taslaktaki gibi bir yaklaşımın yanlış olacağı ve daha büyük sorunlar çıkaracağına hiç kuşku bulunmamaktadır. HSYK ile ilgili eleştiriler ve öneriler istişari raporlardaki gibi ulusal düzeyde de sürekli yapılmaktadır.

İstişari ve İlerleme Raporlarında HSYK'nun kendisine ait fonu, sekreteryası ve binaları olması ve bütçesini hazırlayabilmesi istenmesine karşın; Taslak, daha basit, yetersiz bir sekreteryaya öngörmekte, Bakanlığın hâkim gücüne dokunmamaktadır.

Taslakta "Diğer bazı Avrupa devletlerinde" parlamentonun yüksek kurula üye seçme yetkisi bulunduğu bahsedilmektedir. Ancak söz konusu ülkelerde demokratik parlamenter sistem bütün kural, kurum ve kuruluşlarıyla benimsenmiş ve uygulanmaktadır. Oysa ülkemizde yargı bağımsızlığı hâkim-savcı teminatı, hukukun üstünlüğü, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti gibi anayasal il-

keler halen tartışma konusudur. Parlamentonun oluşum ve işleyişinde etkin biçimde söz sahibi olanlar, siyasi parti genel başkanlarıdır. Bu tabloda yasama organı tarafından seçilecek kurul üyeleri yönünden daha seçim aşamasında ve işin basında siyasallaşma söz konusu olacak, bazen tek partinin çoğunluk sağlayamadığı hallerde, uygulamada Sayıştay üyeleri seçimlerinde olduğu gibi uzun süre seçim dahi yapılamayacaktır, Ülkemizin bu konudaki özgün koşulları, demokrasi bilincinin yeterince gelişmemiş olması dikkate alındığında Parlamentonun Yüksek Kurula üye seçmesi, keza yürütme organının temsilcisi Adalet Bakanlığı Müsteşarı'nın ve hatta etkin biçimde Adalet Bakanı'nın Kurulda yer alması isabetli olmayacaktır.

Öte yandan Yasama ve Yürütme organına, Kurul'a hâkim ve savcılar arasından üye seçimi görev ve yetkisinin verilmesi;

Kurumsal olarak yargıyı ve birey olarak yargıcı, siyasi iktidarın etkisi ve kontrolü altına sokacaktır ki, bu da yargının siyasallaşması ve yasama ve yürütme organı karşısındaki bağımsızlığını ve tarafsızlığını kaybetmesi demektir.

Böyle bir yapılanma, siyasal gücün hukuka egemen olması sonucunu doğurur. Parlamentoda çoğunluğu elde eden siyasi parti ve bunun içinden çıkacak siyasi iktidar, pratikte kurumsal olarak yargı denetimi dışında kalacaktır. Bu durumda da hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkesi zedelenecek, Devlet hukuk kurallarıyla yönetileceğine, siyasi güç, hukuku ve yargıyı yönetir hale gelecektir.

Esasen Avrupa Birliği ilerleme raporlarında da böyle bir öneri bulunmamaktadır.

Yargı Bağımsızlığı ilkesi gözetildiğinde, Adalet Bakanı ve

Müsteşarının HSYK bünyesinde yer almaması, Kurulun üye sayısı arttırılarak daha geniş kapsamlı bir hale getirilmesi, kurul üyelerinin Yüksek Mahkeme üyeleri arasından Büyük Genel Kurulları tarafından seçimle belirlenmesi gerekmektedir. Yargıtay ve Danıştay'a üye seçiminde Yüksek Mahkemeler aktif rol oynamalıdır.

Avrupa'nın ve Dünya'nın birçok ülkesinde olduğu gibi Yargıtay ve Danıştay Başkanlarının kurulda doğal üye olarak yer almaları da yargı bağımsızlığı ve bütünlüğünün sağlanması bakımından büyük yarar sağlayacaktır.

Kurul Kararlarına Karşı Etkin Bir İtiraz Sistemi Getirilmesi

Kurul kararlarına karşı yargı yolunun kapalı oluşu öteden beri eleştiri konusu olmaktadır. Kurul'un yapısı belirlendikten sonra mevcut itiraz müessesesinin iyi işletilmesi mi, yoksa yeni bir itiraz yapılanması mı getirilmesi veya dava açma yönteminin mi benimsenmesi gerektiği konusunda sağlıklı bir değerlendirme yapılmalıdır.

Avrupa Birliği istişari ve ilerleme raporlarında da HSYK'nun kararlarına karşı etkin bir başvuru yolu önerilmiş ve bu konuda Anayasanın 159. maddesinde değişiklik yapılması istenilmiştir.

HSYK'nun mahkeme niteliğinde olmaması ve burada yapılan işlemlerin daha çok idari nitelikte bulunması nedeniyle, kararlarına karşı yargı yolunun açık olmasında bir sakınca görülmemektedir. İlerleme raporlarında ve istişari raporlarda belirtildiği gibi Yüksek Kurul'un kararlarına karşı ya bağımsız yargı organına başvuru ya da Yüksek Kurul'un dairelere ayrılarak yeniden yapılandırılması halinde asıl kararı alanların dışında kalan üyelerden oluşacak bir ku-

rula başvuru şeklinde bir düzenleme düşünülebilir.

Kurul'un Çalışma Yöntem ve Kararlarının Şeffaflık İlkesine Uygun Olması

Yargının temel ilkelerinden birisi alenilik ve şeffaflıktır. Kişisel verilerin korunması kaydıyla kurul kararlarının kamuoyuna açık olması kurula güveni artıracak, denetimi sağlayacak ve kurulun kararlarında istikrarı getirecektir.

HSYK'nın Yeniden Yapılandırılmasına Paralel Olarak Kurul'un Sekreterya ve Denetim Sisteminin Düzenlenmesi

Taslakta HSYK'nun sekreterya ve denetim sisteminin düzenlenmesiyle ilgili saptama ve önerilere yer verilmiştir. Bu başlıkta yer alan önerilerin de, tıpkı Kurul kararlarına karşı itiraz sisteminin iyileştirilmesi bahsinde olduğu gibi, diğer yapılandırma çalışmalarına koşul olarak ele alınacağı ifade edilmesi, kanımızca acil bir gereksinimin karşılanmasında ötelemeye yol açacaktır.

Ayrıca, söz konusu başlıkta "teklif makamı" ve "karar makamı" gibi iki farklı kavramdan söz edilerek zihin karışıklığına yol açılacağı da izlenmektedir. Anladığımızı göre karar makamı olarak betimlenen Kuruldan bağımsız bir sekreterya hizmetinin "teklif makamı" sıfatıyla yapılandırılması amaçlanmaktadır ki, böylesi bir yapılanmanın Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nün Yüksek Kurul çalışmalarındaki mevcut rolünü, "reform" adı altında pekiştirmekten öteye gitmeyerek, yargının mevcut sorunlarına yeni sorunlar eklemesi kaçınılmaz görülmektedir. Keza, mevcut yapısıyla önümüzdeki dönemde Türk Yargısı için daha da büyük bir sorun

teşkil edeceği muhakkak olan Teftiş Kurulu ile ilgili olarak bu başlık altında muğlâk ifadelere yer verilmiş olmasının da bir eksiklik olduğu kanısındayız. Konuyla ilgili olarak, Teftiş Kurulu'nun, HSYK'nun mevcut yapısı içinde başkanlığını yürütmekte olan Adalet Bakanı'na bağlı olarak görev yaptığının kuvvetle vurgulanması nedeniyle, Teftiş Kurulu'nun dolaylı da olsa HSYK adına görev yapmakta olduğu gibi bir değerlendirmeyi içeren bu yoldaki saptamaların da gerçeği yansıtmaktan uzak olduğu düşüncesindeyiz. Avrupa Birliği istişari raporları ve ilerleme raporlarının hemen hemen tümünde; "Yargıyı düzenleyen temel kurum olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun kendi bütçe ve yazmanlığına sahip olması, çalışma mekânının bağımsız olması, teftiş kurulunun Hâkimler ve Savcılar Kuruluna bağlanması gerektiği, Kurul'da Adalet Bakanı ve Müsteşarının yer almasının yürütmenin, hâkimlerin kararlarını ve mesleki geleceklerini etkilemesine yol açacağı açıklandığı halde, Taslaktaki aksi oluşum önerisi anlaşılammıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 144. maddesindeki "Hâkim ve savcılarının görevlerini; kanun, tüzük, yönetmeliklere ve genelgelere (Hâkimler için idari nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hal ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma, Adalet Bakanlığının izni ile adalet müfettişleri tarafından yapılır. Adalet Bakanı soruşturma ve inceleme işlemlerini, hakkında soruşturma ve inceleme yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle de yaptırabilir." şeklindeki düzenleme uyarınca Bakan'a bağlı olarak çalışan Teftiş Kurulu ve Ceza İşleri Genel Müdürlüğü eliyle yürütülen inceleme ve soruşturma sonucunda ilgili hakkında soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi halinde Kurul'un anılan işlemin yeniden

ele alınmasını yahut kendisine doğrudan yapılan ihbar ve şikayetlerin derhal işleme konulmasını sağlayacak bir yetkisi bulunmamaktadır. Öncelikle soruşturma veya kovuşturma izni verilmeksizin sonlandırılan ihbar, şikâyet ve incelemelerin de Kurul denetiminden geçirilmesini sağlayacak anayasal ve yasal düzenlemeye ihtiyaç bulunduğu düşünülmektedir. Ancak bu şekilde; tutarlı, eşit ve sürekli bir uygulamanın önü açılabilecektir.

Teftiş sistemi ile ilgili olarak istişari raporlarda belirtildiği gibi "Yargı Bağımsızlığı Hakkında BM Temel Prensiplerinin 13–17. prensipleri ve Yargı Bağımsızlığı Hakkındaki Avrupa Konseyi Tavsiye Kararının 1(2) (c) prensibi ile de uyum arz etmesi açısından; Anayasanın 144 maddesi ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yasası değiştirilerek adalet müfettişlerinin Adalet Bakanlığı merkez teşkilatı içerisinden çıkartılıp Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun doğrudan denetimi altında çalışmak üzere yeniden atanmaları sağlanmalıdır.

Sonuç olarak; Kurulun ayrı bir sekreteryasının olması ve Teftiş Kurulunun HSYK'na bağlanması ve onun kontrol ve denetimi altında bulunması, kurulu daha özerk bir yapıya kavuşturacağı gibi, hâkim ve savcılardan gelecek şikâyetlerin önemli ölçüde azalmasını da sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca Kurul'a mali özerklik verilerek; ayrı bir bina sağlanması, ayrı bir bütçe oluşturulması da gerekmektedir. Hâkim ve Savcılar hakkında inceleme ve soruşturmanın Adalet Bakanlığı'nın izni ile yapılacağına dair Anayasa'nın 144. maddesindeki düzenleme yargı bağımsızlığı ile bağdaşmamaktadır. Bir yandan yargı daha bağımsız hale getirilecek denilirken, diğer yandan hâkim ve savcılarının yargısal faaliyetlerine ilişkin olarak siyasi otoriteyi etkin kılmak gelişki yaratmaktadır. Bu konuda Anayasa değişikliği yapılarak, bu yetki HSYK'na verilmelidir.

Bu nedenle, Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan “Yargı Reformu Stratejisi Eylem Planı”nda bu konu ile ilgili olarak tek derece seçimin önerilmesi, sekreteryâ hizmetlerinin Kurul bünyesinde olmasının sağlanacağı, hâkim ve savcıların denetiminin disiplin, inceleme ve soruşturma işlemlerinin Kurul bünyesinde gerçekleştirilmesi, Kurulun müstakil binasının olması, bağımsız bütçe kullanımının sağlanması yönündeki görüşler olumlu bulunmaktadır.

HSYK’nun Yeniden Yapılandırılması ve İstinaf Kanun Yolunun (Bölge Adliye Mahkemelerinin) Faaliyete Geçirilmesi ile Birlikte Not Sistemi Dahil Olmak Üzerine Terfi Sisteminin Yeniden Değerlendirilmesi

Hâkim ve savcıların terfi sisteminde; not oranı, iş yüzdesi ve sicil raporları esas alınmaktadır. Not, kararlardaki isabet oranı yönünden istatistiksel bir rol üstlenmektedir. Bu sistem yerine yeni ve geçerli bir yöntem öngörülmez, Yüksek mahkemelerin bu yolla hâkim ve savcılar üzerinde idari otorite kurduğu, bunun Yüksek Mahkeme içtihatlarına koşulsuz uyulmasını sağlama çabası olduğu şeklinde değerlendirme yapılması yerinde değildir. Bu şekilde bir değerlendirme ülkemizdeki Yüksek Yargı’nın çalışma yönteminin doğru araştırılmamasından kaynaklanmaktadır.

Terfi açısından notların büyük önem taşıması nedeniyle hâkimlerin karar verme sırasında Yüksek Mahkeme içtihatlarına koşulsuz uyma kaygısı ile hareket ettikleri ve bu durumun içtihat gelişimine olumsuz etkide bulunduğu görüşü ile ilgili olarak şunlar söylenebilir; Temyiz mahkemelerinin varlık nedeninin, en başta, ilk derece mahkemelerinden verilen kararlar arasında birlik sağlanması olduğu unutulmamalıdır. Yüksek Mahkeme, içtihatlarıyla uygulayıcıya yol gösterecektir. Yüksek Mahkemelerin istikrar bulmuş olsa

bile kararlarının, haklı ve yasal gerekçeye bağlanmış ilk derece mahkeme kararları karşısında her zaman değiştirilmesi imkânı da vardır. Bu kararların uzun süre incelenip tartışıldıktan sonra verildiği bilinmelidir.

Hâkimlerin kararlarının yürürlükteki yasalara, hukuka uygunluğunun, doğruluğunun ve güvenilirliğinin sağlanması bakımından kanun yolları yasalarda öngörülmüştür. Hukuk devletinin niteliği gereği, mevcut sistem kurulmuş ve korunması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması; mantıksal ve hukuksal dayanakları bulunması gereklidir. Hâkim kararını verirken dış etkilerden olduğu kadar kendi subjektif değerlendirmelerinden de uzak kalabilmelidir. Not sistemini değiştirme düşüncesi, yerine çok sağlıklı bir alternatif çözüm önerisi getirilemediğinden uygun görülmemektedir. Yargı kendi bütünlüğü içerisinde değerlendirme ve ölçme sistemini kurmuştur. Bu sistem özenle yürütüldüğünde, bir eksiklik olmadığı gibi yargı bağımsızlığı ihlalden de söz edilemez. Taslakta planlandığı şekilde bir terfi veya değerlendirme sistemi getirilmesi yargı bağımsızlığını zedeleyecek ve öncelikle adil yargılanma hakkının ihlali söz konusu olacaktır.

Verilen kararların sayısı, iş yüzdesi açısından önemli olmakla birlikte, kararlardaki isabet oranının tespiti ve yükseltilmesi ancak Yüksek Mahkemelerin denetimi ile mümkündür.

Bu konudaki değerlendirmede, sadece temyize tabi dosyalar değil, diğer işler de göz önüne alınabilir. Hâkim ve savcıların Yargıtay ve Danıştay'dan belli sayıda iş geçirmesi koşulu kaldırılabilir.

Ceza Yargılama Yasasıyla getirilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi ye-

ni düzenlemeler karşısında, özellikle sulh ve asliye davaları bakımından temyizden geçirilememe (itiraz yolu) nedeniyle terfilerde sorunlar ve adil olmayan sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 24. maddesinde adalet müfettişlerinin denetimleri sırasında inceledikleri belgelere ve gözlemlerine dayanarak hâkim ve savcılar hakkında hal kâğıtları düzenleyecekleri, bu kâğıtların ilgilinin gizli sicil dosyasına konulacağı ve terfi sisteminde de hâkim ve savcıların etik kurallara uygunluğunun denetiminde müfettişler tarafından düzenlenen hal kâğıtlarının esas alınacağı hükmü bulunmaktadır. "Gözlem" kişiye göre değişen sübjektif bir kavramdır. Hal kâğıdını düzenleyen müfettişin kişisel doğruları ve kişisel değerlerine göre yapacağı "gözlem" sonucu düzenleyeceği hal kâğıdının her zaman objektif olabileceğinden söz etmek mümkün değildir. Yürütmeye bağlı denetim görevlilerince yapılan değerlendirmelerin keyfilikten uzak olması mutlaka sağlanmalı, bu belgelerin ilgili hâkim ve savcıya tebliğ edilerek, değerlendirmenin asıl öznesi konumunda bulunan bu kişilere cevap ve itiraz hakkı koşulsuz olarak tanınmalı, belgeleme yükümlülüğü denetim görevlisinde olmak üzere, itiraz sonuçlanmadan terfide dikkate alınmamalıdır.

Hâkim ve Savcılar arasında meslek kıdemi ve başarıya göre derecelendirme yapılması yerinde olsa da, "sınıf" sözcüğü iyi bir seçim olarak görülmemektedir. Üçüncü sınıf, ikinci sınıf ve benzeri hâkim ve savcı ifadesi, incitici olabileceği gibi, soruna yargılanan açısından bakıldığında da bir güven eksikliğini beraberinde getirebilir. Bu açıdan derecelendirmenin farklı bir kavram üzerinden yapılması yerinde olur.

Örgütlenme Hakkı Çerçevesinde Hâkimler ve Savcılar Birliğinin Kurulması

Örgütlenme hakkı çerçevesinde Hâkimler ve Savcılar Birliği kurulması son derece yararlı olacaktır. Ne var ki, bu yönde yapılacak örgütlenmede (bir yasa hükmü ile) belirli sıfatları taşıyan kişilerin doğal başkan ve yönetim kurulu üyesi olmalarının idari vesayetin oluşması amacına hizmet edeceği unutulmamalıdır. Örgütlenme ve yönetiminin demokratik meşruiyet çerçevesinde oluşturulması esas alınmalıdır. Örgütlenme ve yönetim hakkına yapılacak her tür (yasal) müdahale bu hakkın göstermelik olarak sağlanmaya çalışıldığı izlenimi verecektir. Kurulacak yapının mülki birimlerin denetimine kapalı olması da önemli bir ayrıntıdır.

Yargı Mensuplarına Yargı Bağımsızlığı Konusunda Eğitim Verilmesi

Özellikle Türkiye Adalet Akademisi'nin yeniden örgütlenmesi çalışmalarının, idari ve mali özerkliği tam olarak sağlanmış, gerçek bir akademik faaliyetin sürdürülebilmesine olanak sağlayan çağdaş bir yapıyı hedeflemesi gerekir. Yine Avrupa Birliği ilerleme raporlarında öngörüldüğü gibi hâkim adaylarının seçiminde Adalet Bakanlığının etkisinin kaldırılması ve seçimin tam özerkliği sağlanmış Adalet Akademisi'ne ya da HSYK'na bırakılması gerekmektedir.

Yargı bağımsızlığı hakkında BM Temel Prensiplerinden 9'unusuna ve Chisinau deklarasyonuna uyum arz etmesi açısından, meslek öncesi ve meslek içi eğitimde Adalet Bakanlığının etkisinin kaldırılması, İstişari Raporda işaret edildiği gibi Adalet Akademisinin tam özerkliğinin sağlanması zorunluluğu bulunmaktadır.

Hukukun üstünlüğü ile yargı bağımsızlığı arasındaki bağı çok

iyi görmek gerekir. Hukuk üstün tutuluyorsa, yargının bağımsızlığı mutlak olarak sağlanmalıdır. Hukuk ayak bağı görülüyorsa, mutlaka yargı baskı altındadır.

Yargının Tarafsızlığının Geliştirilmesi

Bilindiği gibi, yargı tarafsızlığı yargı bağımsızlığı içerisinde yer alan en önemli temel unsurlardan birisidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafsızlığı, subjektif ve objektif tarafsızlık olarak değerlendirmektedir. Subjektif tarafsızlık, hâkimin birey sıfatıyla kişisel tarafsızlığını, objektif tarafsızlık ise mahkemenin kişide bıraktığı izlenim yani, hak arayanlara güven veren tarafsız bir görünümde bulunmayı öngörür. Hukuk sistemimizde tarafsızlık, yargı bağımsızlığı kapsamında yer aldığından yargı mensupları için geçerli olacak etik kuralların belirli bir metin haline getirilmesi olumlu bir yaklaşım olacaktır. Bu anlamda, 20.10.2007 gün ve 83/244 sayılı Yargıtay Ceza Genel Kurul kararında da belirtildiği üzere Bangalore Etik Kuralları ve Savcılar için Etik ve Davranış Biçimlerine İlişkin Avrupa Esasları "Budapeşte İlkeleri" düzenlenecek belgenin esasını oluşturmalıdır.

Yargı Tarafsızlığı Konusunda Yargı Mensuplarının ve Kamuoyunun Bilinçlendirilmesi

Yargının tarafsızlığı konusunda devam eden soruşturma ve kovuşturmalara ilgili olarak sadece medya değil, yasama ve yürütme organı dahil, her kesimin hassasiyet göstermesini sağlayacak yeni önlemler alınması gerekmektedir.

Anayasanın 28. maddesi basının hür ve sansür edilemeyeceğine ilişkindir. 5680 sayılı Basın Yasası'nın 1. maddesi ile de bu-

na paralel düzenleme getirilmiş, basın özgürlüğü Anayasal güvence altına alınmıştır. Bu güvence demokratik hukuk devletinin en önemli unsuru olan halkın bilgilendirilmesi ve iletişim hakkının korunmasına ilişkindir. Halka doğru bilgi vermek; eleştirileri, farklı görüşleri yansıtarak kamu yararını ön plana çıkarmak demokrasi kültürünün yerleşmesinde etkin rol oynar.

Şüphesiz yargı da eleştirilebilir. Yargı ile ilgili "haber" niteliğinin ötesinde "yorum" yapılırken, bu ayrımın gözetilmesi ve çok özen gösterilmesi gerekmektedir. Yargı ile ilgili haberlerde, gerçeklere dayanılmalı, doğruluğu ispatlanabilmeli, tarafsız davranılmalıdır.

Yorum sübjektif bir kavram olduğundan asla gerçekleri çarpıtmamalıdır. Yargılamanın devamı sırasında yapılan yorumların "Adil Yargılanma Hakkı"nın ihlale neden olacağı bilinmelidir.

Yargıya intikal eden konular hakkında yanlış ya da eksik bilgilerle yapılan yorumlar, yönlendirici yayınlar, kamuoyunu yanlış yönde etkilediği gibi; mahkemeler üzerinde de bir baskı unsuru olarak ortaya çıkacaktır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkına ilişkin kurallar Anayasamızın 9, 19, 36, 37, 38, 138, 139, 140, 141 ve 159. maddeleri ile diğer yasalarda düzenlenmiştir.

Anayasanın, 36. maddesinde "Herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir" denilmektedir. Anayasamızın 138. maddesi ise adil yargılanma hakkının uygulamasına yöneliktir. 138/2 maddesinde "Hiçbir organ, makam, merci ve kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemele-

re ve hâkimlere emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.” hükmü yer almaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 288. maddesinde ise; “Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs” suçunu tanımlamakta ve yaptırımını göstermektedir.

5187 sayılı Basın Kanunu’nun 19. maddesinde de “Yargıyı etkileme” başlığı altında bir düzenleme yer almaktadır.

Anayasa’mızın 26. maddesinde düşünceyi açıklama özgürlüğünün yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amacıyla sınırlanabileceği öngörülmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesi adil yargılanma hakkının en önemli unsurunun bağımsız ve yansız yargı olduğunu belirtir. Yargının bağımsızlığı başta yasama, yürütme olmak üzere diğer erkler için karşı yargının korunması anlamını taşır. Sözleşmenin 10/2 maddesinde ise görev ve sorumluluk yükleyen özgürlüklerin yargı gücünün tarafsızlığını sağlamak için sınırlanabileceği ve yaptırımlara bağlanabileceğine ilişkin düzenleme bulunmaktadır.

Yargının görevi, yasa koyucunun koyduğu hukuk normlarını uygulamaktır. Bu uygulama sırasında takdir hakkını ve vicdani kanaatini kullansa da, normların sınırlarını aşması mümkün değildir. Yasa Koyucunun iradesini yansıtan yasaların anlam ve amacına uygun yorum yapılabilir. Bunun dışında yapılan yorumlar yasama ve yürütme alanına müdahale anlamını taşır ki, bu durumda da yargının siyasallaşması gibi tarafsızlığına da gölge düşüren en önemli etkenlerden birisi ortaya çıkacaktır.

Siyasallaşan yargının; yansızlığı, saygınlığı ve kendisine du-

yulan güveni yitirmesi kaçınılmazdır.

Siyasi erkin de yargının yansız ve bağımsız olarak görevini yapması hususunu sahiplenmesi, bunun için sistemli ve kararlı bir çaba göstermesi zorunludur.

Kişisel Verilerin Korunması Kaydıyla Yüksek Mahkeme Kararlarına Erişimin Sağlanması

Yüksek Mahkeme kararlarına erişim konusunda hiçbir huku-ki engel bulunmamakta, bu konudaki aksaklıklar tamamıyla teknik ve yapısal sorunlardan kaynaklanmaktadır. Öyle ki, Yargıtay'dan her yıl beş yüz bin civarında karar çıktığı göz önünde bulundurulduğunda, tasnif edilmemiş ve kişisel verilerin gizlenmesi amacıyla işlenmemiş kararların hiçbir anlam ifade etmeyeceği gerçeği karşısında, sadece bir yıllık kararın yayına hazır hale getirilebilmesi için fazladan 70–80 personel istihdamına ve yine UYAP'ın mevcut sistemi dışında bu yoğunluğu taşıyacak ayrı bir sisteme ihtiyaç bulunmaktadır. Büyük bir bütçe gerektiren teknik altyapı eksikliğinin giderilmesi ve personel istihdamının sağlanması halinde, Yargıtay kararlarına erişim konusunda hiçbir engel kalmayacaktır.

Yargı Mensupları ile İlgili Disiplin Hükümlerinin Yeniden Ele Alınarak Nesnel Ölçütler Getirilmesi ve Değişik Kademelerdeki Yargı Mensupları İçin Paralel Düzenlemeler Yapılması

Bilindiği üzere, Anayasa'da, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Uyuşmazlık Mahkemesi, Yüksek Mahkemeler olarak düzenlenmiştir. Anayasanın 154. maddesinde Yargıtay, 155. maddesinde Danıştay

düzenlenmiş olup, 154. maddesinin son fıkrası “Yargıtay’ın kuruluşu, işleyişi, Başkan, Başkan Vekilleri, Daire Başkanları ve Üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcı Vekilinin nitelikleri ve seçim usulleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir” hükmünü taşımaktadır. Anayasa’nın bu hükmü uyarınca düzenlenen 2797 sayılı Yargıtay Kanunu’nda, Yargıtay’ın kuruluşu ve mensuplarının çalışma esas ve usullerine ilişkin hükümler yer alır. Bu Kanunda Yüksek Mahkemenin konumuna uygun olarak başkan ve üyelere uygulanacak disiplin hükümleri de düzenlenmiştir. 2802 sayılı Kanunda öngörülen Hâkim ve Cumhuriyet savcılarında uygulanan disiplin hükümlerinin, Yüksek Mahkeme başkan ve üyelerine de uygulanmasını istemek ve bu yöne ilişkin düzenleme yapılmasını öngörmek Anayasa’nın yukarıda öngörülen hükümleri ve Yüksek Mahkemelerin konumları ile bağdaşır görülmektedir.

2797 sayılı Yargıtay Kanunu’nun 19 uncu maddesinde Yargıtay mensupları için öngörülen “uyarma” ve “görevden çekilmeye davet” disiplin cezaları yerine 2802 sayılı Kanunun 62. ve devamı maddelerine paralel bir düzenleme Yargıtay için düşünülmemeli ve bu yolda bir düzenlemeye gidilmemelidir. Taslaktaki “muğlâk ifadelerle kaleme alınmış”, “Yüksek mahkemelerin başkan ve üyeleri için disiplin suçlarının neler olduğu belirlenmediği gibi öngörülen disiplin cezaları da eylemin niteliğine ve ağırlığına göre orantılılık ilkesini sağlayabilecek nitelikte değildir.” şeklindeki yaklaşımlar Yüksek Mahkemeler için yerinde bir değerlendirme olmamaktadır. Yargıtay mensupları için, hangi eylemin “uyarı” hangi eylemin “görevden çekilmeye davet” olabileceği konusundaki değerlendirmenin, eylemin oluşuna, niteliğine, ağırlığına ve benzeri ölçütlere göre Yargıtay yetkili kurulları tarafından yapılmasına devam edilmesi gerekmektedir. Kademe ilerlemesini durdurma, derece yükselmesini

durdurma, yer değiştirme gibi cezaların ise esasen Yargıtay mensupları için uygulama olanağı bulunmamaktadır.

Mevcut düzenlemeleri yürürlüğe koyan (önceki) yasama meclislerinin, yargıya güven temelinde, onların meslek ve ahlaklarını korumaya ilişkin disiplin hükümlerine yer verirken, ilgili yargı biriminin nitelik ve konumunu da gözeterek değerlendirmeler yaptığı dikkate alındığında, bundan sonraki yapılacak düzenlemelerde de yargı kurumlarında oluşmuş bulunan etik yapının göz ardı edilmemesi uygun olacaktır.

Yargının Verimliliği ve Etkinliğinin Artırılması

Bu konuda, Adli yargıda istinaf mahkemelerinin (Bölge Adliye Mahkemelerinin) faaliyete geçirilmesi, idari yargıda istinaf mahkemelerinin kurularak faaliyete geçirilmesi; hâkim, savcı ve yargı çalışanı sayısının yeterli seviyeye getirilmesi, hâkim ve Cumhuriyet savcısı ile yazı işleri müdürü arasında hukuk fakültesi veya adalet meslek yüksek okulu mezunlarından oluşan adli hizmet uzmanlığı kadrosu ihdası için çalışma yapılması, birbirine yakın veya iş sayısı az olan adliyelerin en yakın adliyeler ile birleştirilmesi için çalışmaların yapılması, belirlenen ilkeler çerçevesinde adliyelerin Fiziki kapasitelerinin iyileştirilmesi çalışmalarının sürdürülmesi, ihtisas mahkemelerinin yaygınlaştırılması, Adli Tıp Kurumu kapasitesinin güçlendirilmesine devam edilmesi, belirlenen yurt dışı temsilciliklerinde adli müşavir görevlendirilmesi, heyet halinde çalışan mahkemelere atanan üye sayısının standart hale getirilmesi, UYAP'ın tamamlanması ve etkin bir şekilde kullanımının sağlanması, elektronik imzanın adli ve idari birimlerde yaygınlaştırılması, stratejik yönetim kapasitesinin artırılması için eğitim çalışmalarına devam edilmesi, Tebligat Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi, yeni hukuk yargıla-

ması kanunu hazırlanması, icra-iflas sisteminin etkinliğinin artırılması, bilirkişilik müessesesinin yeniden gözden geçirilmesi ve kamudaki hukuk müşavirlikleri ve hazine avukatlığı müessesesinin daha etkin ve geniş yetkilerle yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Adli Yargıda İstinaf Mahkemelerinin (Bölge Adliye Mahkemelerinin) Faaliyete Geçirilmesi

Bölge Adliye Mahkemelerinin kuruluş süreci konusundaki kesinlik ve somut bir takvime yer verilmesi olumlu bir gelişmedir.

5235 sayılı Yasa ile kurulan Bölge Adliye Mahkemelerinin, 2010 yılında faaliyete geçirileceği belirtilmiştir. Geniş hak ihlallerinin ve beklenmeyen sorunların yaşanmasının önüne geçilebilmesi için, kurulacağı yerler de saptanmış bulunan anılan mahkemelerin araç, gereç, fiziki koşullar ve personel bakımından, tam donanımlı olarak, kurulan her bölgede öncelik ve sonralık ayrımı yapılmaksızın, doğru bir zamanlama ile saptanacak bir tarihte hizmete sokulmasının önemi gözden uzak tutulmamalıdır.

“Eksikler sonra tamamlanır” anlayışı benimsenirse, giderilmesi güç olan hak ihlallerinin doğmasına ve yargıda bir kaos ortamının yaratılmasına neden olunacağı unutulmamalıdır. Öncelikle; Adli alt yapı hazırlanmalı, mesleğe yeni alınacak hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile yargı çalışanlarının en az beş yıllık mesleki kıdeme gelmeleri beklenmelidir. İlk derece mahkemelerinde oluşacak boşluk yeterli hâkim-savcı ve personelle doldurulduktan sonra Bölge Adliye Mahkemeleri faaliyete geçirilmelidir.

Yargıtay, bugün yoğun iş yükü nedeniyle, adeta ilk derece mahkemesi gibi çalışmaktadır. Bu iş yükünü hafifletmek amacıyla

kurulan, hukuk ve maddi olay denetimi yapacak olan Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçirilmesindeki olası gecikmeler karşısında öngörülü hareket edilerek, ilgili yasalarda gerekli düzenlemelerin yapılması suretiyle, özellikle ceza davaları yönünden, kesinlik sınırının gözden geçirilip, yeniden belirlenmesi yoluna gidilmesi yararlı olacaktır.

Türkiye üniter yapıya sahip bir devlettir. Coğrafi bölgelere göre farklı yargı uygulaması söz konusu olamaz. Bu nedenle ülkemizde istinaf mahkemelerinin ülkenin genelinde ve aynı anda faaliyete geçmesi yargı birliği için zorunludur. Yargıtay'daki iş yükünün geçen yıllara oranla çok fazla arttığı bilinen bir gerçektir. Yargıtay'da inceleme sırası bekleyen dava dosyası sayısı neredeyse bir milyonu aşmıştır.

Bu konuda bir fikir vermek amacıyla 2007 ve 2008 yıllarına ilişkin tabloyu sunmak istiyorum.

	2007'den Devir	2008'de Gelen	2008'de Çıkan	2009'a Devir
HUKUK	95.953	350.313	326.109	120.157
CEZA	194.318	245.604	197.365	242.547
Toplam	290.271	595.917	523.474	362.704
YCBS	349.898	277.739	260.672	366.965
				729.669

2008 yılında toplam (2007'den devir ve 2008'de gelen) 1.253.153,

2008'de toplam çıkan 523.474,

2009 yılına devir 729.669;

2007 yılında toplam (devir ve gelen)	1.036.082,
2007 yılında toplam çıkan	455.540,
2008 yılına toplam devir	640.169

görüldüğü gibi bir yıldaki dosya sayısındaki artış 200.000'den fazla olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Yargıtay'ın iş yükünün azaltılması ve davaların kısa sürede sonuçlandırılabilmesi için Bölge Adliye Mahkemelerinin kısa vadede çözüm olacağını düşünmüyoruz. Ayrıca yukarıda belirtildiği üzere mevcut kadroların oluşabilmesi için de zamana ihtiyaç vardır.

Türk Yargı sisteminin verimliliğini olumsuz olarak doğrudan etkileyen önemli bir husus da çok sıklıkla yapılan yasa değişiklikleridir. Bu konuda da özen gösterilmesi gerekmektedir.

Yasaların günün koşullarına uygun hale getirilmesinin olumlu bir yaklaşım olduğunda kuşku yoktur. Ancak, yeterli hazırlık ve ön çalışma yapılmaksızın aceleyle yasa çıkartılması beraberinde bir takım çelişkileri ve sorunları da getirmektedir. Adaletin gecikmesinden olumsuz etkilenen yurttaşların tepki göstermesini de haklı görmek gerekir.

Yargıda İş Yükünün Fazlalığı Konusu

İdari nitelikteki işlemlerden kaynaklanan anlaşmazlıkların denetiminin idari makamlara bırakılması ve verilen kararlara karşı adli yargıda itiraz yolunun açık tutulması Yargıtay'ın iş yükünün azalmasına yönelik bir tedbir olarak düşünülmelidir.

Örneğin, veraset belgelerinin nüfus müdürlüklerince düzenlenmesi, tapu kayıtlarındaki maliklerin kimlik bilgilerindeki basit hataların tapu sicil müdürlüklerince giderilmesi ve bunlara karşı sulh

mahkemelerine itiraz, yolunun açılması ve benzeri işlemler.

Adli iş yükünün ve dava dosyalarının sürekli artmasına bağlı olarak, yargılamada güvenli, hızlı ve isabetli çözümlere ulaşmayı engelleyen sorunların gittikçe yoğunlaşması yanında sürekli artış gösteren nüfus oranı ve diğer yandan uzmanlık mahkemeleri ile bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçirilecek olması nedeniyle hâkim, savcı, personel temininde çözüm güçlüğüne daha da artmış olması mahkemelerin örgütlenmesinde sulh-asliye mahkemesi şeklindeki sınıflandırmaya gidilmiş olması yargıda görev, işbölümü uyuşmazlıklarına yol açmaktadır. Yargılama usulünü düzenleyen yasaların karmaşıklığı ve özellikle maddi hukuka ilişkin bazı yasalarda usuli kurallara da yer verilmiş olması, davaların iş yoğunluğunun uzamasına yol açtığı gibi mahkemelerde önemli usul hatalarına neden olmakta ve adil yargılanma ilkesini olumsuz etkilemektedir.

Mahkeme ve hâkim sayısının az, dava sayısının çok olması icra mahkemelerinin özellikle icra prosedürü içindeki yetkilerinin sınırlı olması, yargısal etkinliği azalttığı gibi icra-iflas takiplerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar nedeniyle de hukuk davalarında sürekli artışa yol açmaktadır.

Hâkimlerin atanma, tayin, nakil ve yetkilendirilme işlemlerinde müktesebata yeterince dikkat edilmemesi de verimliliği azaltmaktadır.

Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanan tüm istişari raporlarda Cumhuriyet Savcılıklarına doğrudan bağlı bir adli polis gücünün olması tavsiye edilmiştir. Yargı bağımsızlığından söz edilebilmesi için gerçek anlamı ile bir adli kolluğun kurulması, yargılama sürecinin hızlandırılması için de adli tebligat memurlarının adli

teşkilat içinde yer alması gerektiği düşünölmelidir. Polis ve jandarma gibi genel idari kolluğun yanında tamamen yargıya bağı adli kolluk örgütünün oluşumunun büyük yarar sağlayacağı muhakkaktır.

İdari Yargıda İstinaf Mahkemelerinin Kurulması ve Faaliyete Geçirilmesi

İdari yargıda istinaf sistemine geçilmesi 1982 yılındaki düzenlemeler sonrasında zor olmayacaktır. Unutulmaması gereken, Türk Yargı Sisteminde reform niteliğindeki bu denli köklü değişikliklerin, geniş katılımlı çalışmalar sonucu değerlendirilerek yapılmasıdır.

Hâkim, Savcı ve Yargı Çalışanı Sayısının Yeterli Düzeye Ulaştırılması

Hâkim adaylığına atamaların yürütme organı içindeki Adalet Bakanlığı tarafından yerine getirilmesi ve siyasi iradenin bu süreçte belirleyici olması, açık olan kadro sayısı da gözetildiğinde yargıda siyasallaşma endişelerine yol açmaktadır. Hâkim ve savcı adaylarının seçimi Adalet Bakanlığı'ndan alınarak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun yetkisine bırakılmalıdır.

Görev alacak yetişmiş hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile gerekli altyapı ve personel sağlanmadan istinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesi sorunların daha da artmasına ve verimliliğin düşmesine yol açacaktır.

Hâkim, Cumhuriyet savcısı ve yargı çalışanlarının sayılarının yeterli düzeye getirilmesi yanında, sadece nicel değil nitel yeterlilik

de sağlanmalıdır. Bu bağlamda;

- Yeterli öğretim üyesi olmadan hukuk fakültesi açılmamalıdır.
- Hukuk fakültelerinde yeterli sayıda öğretim üyesi yetiştirilmesi için gerekli koşullar bulunmalıdır.
- İyi bir hukuk eğitimi ve öğretimi için gereken olanaklar sağlanmalıdır.

Avrupa Birliği ilerleme ve istişari raporlarında; Temel prensiplerin 10. ilkesi ve Hâkimlerin Bağımsızlığına dair Avrupa Konseyi Tavsiyesinin 21 (2) (c) ilkesi uyarınca Adalet Bakanlığının hâkim adaylarını seçme sürecindeki rolünün kaldırılmasının tavsiye edildiği, ayrıca Avrupa Hâkimleri Dayanışma Konseyinin(CCİH) yargının bağımsızlığıyla ilgili standartlar (23 Kasım 2001) hakkındaki 1. no'lu görüşü (2001) uyarınca aday hâkimin seçiminin, liyakat esasına dayalı olarak yetenek, verimlilik, dürüstlük ölçütleri dikkate alınmak suretiyle yapılabilmesini teminen, Aday hâkim seçimi yapan veya bu konuda aday hâkimlerin atanmasında tavsiyelerde bulunan (Bu konunun Adalet Akademisi veya Hâkim ve Savcılar Yüksek Kuruluna bırakılması teklif ediliyor) otoritelerin objektif kriterler belirlemeleri, bu kriterleri yayımlamaları ve uygulamaları tavsiye edilmiştir (2005 istişari ziyaret raporu). Ayrıca anılan raporda; Hâkim adayı sınavının (ÖSYM) tarafından yapılması kriterini objektif bulduklarını, sorunun önceki istişari raporlarda da belirtildiği üzere Adalet Bakanlığı görevlilerinden oluşan kurul tarafından yapılan sözlü sınav olduğu belirtilmiş, bu mülakatın yargı bağımsızlığını zedelemesinin kaçınılmaz olduğu açıklanmıştır. Konuyla ilgili önceki tavsiyelerinin sözlü sınavın HSYK tarafından yapılması olduğunu 2005 istişari ziyaret raporunda yinelemişlerdir. Hatta önerilerini değiştir-

meme nedeni olarak Yargıtay Başkanlar Kurulunun bu yöndeki açıklamasını göstermişlerdir (30.06.2005 tarihli basın açıklaması).

Adli Tıp Kurumu

Adli Tıp Kurumunun kapasitesinin güçlendirilmesi yönündeki çalışmalar yerinde olmakla beraber, ülkemiz hukukuna katkıları dikkate alınarak Adalet Bakanlığına bağlı bir kuruluş olmaktan çıkarılıp, mali, idari ve bilimsel özerkliğinin sağlanması yönünde düzenlemeler yapılması yararlı olacaktır. Taşra örgütünün yeterli donanım ve örgütlenmeye kavuşturulamamış olması, adli tıp hizmetlerinin verimli ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini güçleştirmektedir.

UYAP'ın Tamamlanması ve Etkin Şekilde Kullanılması

UYAP sistemi bugün için yeterli verime ulaşamamıştır. Öncelikle sistem ağır işlemektedir ve karmaşıktır. Daha basit yönergelerle ulaşım sağlanmalı ve hız arttırılmalıdır. Sorgu yapma, emsal karar arama gibi işlemler uzun zaman almaktadır.

Mevcut koşullarda sistemden umulan yarar elde edilememiştir. Ortaya çıkan teknik sorunlar yargılama faaliyetini kesintiye uğratabilmektedir. Bu konuda altyapının ve teknolojinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Yüksek Mahkemelerin İlk Derece Mahkemesi Sıfatı ile Baktıkları Davalar

Yüksek Mahkemelerin ilk ve son derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davalar çok sınırlı sayıda olup, bulunulan görevin veya konunun önemi dikkate alınarak bu yol seçilmiştir. Bu durumun, adil

yargılanma hakkının ihlali sonucunu yaratmadığı, AİHM kararlarında belirtilmektedir. 2008 yılında bu tür dava sayısının 120 olduğu göz önüne alındığında Yüksek Mahkemelerin iş yükünü arttırması gibi bir sorun söz konusu değildir. Üstelik bakılan işlerin önemi dikkate alındığında sorun olarak görülmemesi gerektiği düşünülmektedir.

Yüce Divan

Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalarla ilgili olarak yeni bir düzenlemenin yapılması gereği 9. Kalkınma Planı özel ihtisas komisyonu raporunda yer almıştır.

Yargılama birliği güçlü yargının vazgeçilmez bir ilkesidir. Bu birliğin sağlandığı ülkelerde güçlü yargıya, güçlü devlet ve bireye, güçlü demokrasiye ulaşılmış, hukukun üstünlüğü ilkesi yaşama geçirilebilmiştir. Mevzuatımızda bu ilkedен sapmanın en önemli örneğini Yüce Divan müessesesi oluşturmaktadır. Çağımızda ceza hukuku, diğer hukuk dallarından ayrı, hukuk kavramlarını kendi amacına göre tanımlayan özerk bir dal haline gelmiştir. Yargıtay'ın yıllardan beri baktığı davaların nitelikleri ve sayıları, Yargıtay üyelerinin yetişme biçimleri ile donanımları nazara alındığında Yüce Divan görevinin, yargılama birliğinin bir gereği olarak, yargılanacak kişiler bakımından oluşturacağı hukuksal güvence de dikkate alınmak suretiyle Yargıtay'a verilmesi zorunlu hale gelmiştir ve doğru olan da budur.

Anayasa mahkemesinin kuruluş amacı Anayasa Yargısı olduğuna göre işlevinin de Anayasa Yargısı ile sınırlı olması gerekir. Yüce Divan yetkisinin daha önce Anayasa Mahkemesine verilmiş olması, yanlışlığın sürdürülmesine gerekçe olamaz. Bu düzenleme

Hukuk Devleti ilkelerine uygun düşmemektedir. 4709 sayılı Kanunla Anayasa'nın 36/1. maddesi değiştirilerek "adil yargılanma hakkı" temel hak olarak Anayasamızda yerini almıştır. Temel insan hakları kapsamında bulunan adil yargılanma hakkının gereği olarak Yüce Divan görevinin Yargıtay'a verilmesi gerekmektedir.

Burada son zamanlarda yeniden gündeme gelen Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmasına ilişkin görüşlere de değinmek istiyorum.

Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti)

Bireysel başvurunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvuruya benzer bir iç hukuk uygulaması olduğu, kamu gücü tarafından yapılan insan hakları ve özgürlükleri ihlallerinin "olay bazında belirlenmesi, ihlal edilen hakkın onarılması için gerekli önlemlerin alınması", bu suretle ülkemiz aleyhine açılacak davaların azaltılması ve iç hukuk yollarının bu şekilde tüketileceği gerekçe gösterilerek Anayasa Mahkemesi tarafından bu görüş önceki yıllarda taslak halinde yetkili kişi ve kurumlara iletildiği gibi, değişik yer ve toplantılarda açıklanmış olup, konunun yeniden gündeme getirilmiş olması nedeniyle buna ilişkin Yargıtay görüşünün açık, net ve somut gerekçelerle ortaya konulmasına gerek duyulmuştur.

- Anayasa Mahkemesi'nin gerekçesine göre, bireysel başvuru ile temel insan hak ve özgürlüklerinin olay bazında belirlenmesi, ihlal edilen hakkın onarılması ve gerekli önlemlerin alınması için bu yetkinin mahkemeye verilmesi önerilmektedir.

Anayasa Mahkemesi tarafından istenilen yetki ile yüksek mahkemelerden verilen kararların değiştirilmesi ve ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. İhlalin onarılması ve önlenmesinin başka

türlü yapılması olanaksızdır.

Yapılmak istenen, yüksek mahkeme kararlarının denetlenmesi ve yeniden karar oluşturulmasıdır.

Anayasa Mahkemesi'nin görevi kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Meclis İçtüzüğü'nün Anayasa'ya uygunluğunu denetlemektir. Bir başka anlatımla, Anayasa Mahkemesi yasama organının tasarruflarını incelemek ve değerlendirmekle görevlidir.

Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru isteği sonucu itibarıyla diğer yüksek mahkemelerin kararlarını denetlemeyi gerektirecektir.

Yasama tasarruflarını soyut bazda denetleyen mahkeme, yargı tasarruflarını somut bazda, olay bazında denetleme isteminde bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin bu istemi, yeni bir üst temyiz istemi niteliğinde olup, aynı konuda iki kez temyiz yolu kabul edilebilir değildir.

- Ülkemizde yüksek mahkemelerin görevleri ve işlevleri Anayasa ile kuruluş kanunlarında belirtilmiştir. Hiçbir yüksek mahkeme diğerinin kararını ortadan kaldıramaz, değiştiremez ve kararı uygulanamaz hale getiremez. Yüksek mahkemelerin denklığı esastır. Bu denkliğin bozulması yargıda kaos yaratır, yüksek mahkemelerin çatışması sonucunu doğurur. Yarar yerine zarar getirir.

- Bazı ülkelerde yargı birliği gereği tek bir yüksek mahkeme, bizim ülkemizde ise birden ziyade yüksek mahkeme vardır. Anayasa Mahkemesi de yüksek mahkemelerden sadece bir tanesidir. En yüksek mahkeme değildir. Yüksek mahkemeler arasında üstünlük

sıralaması bulunmamaktadır. Bu husus Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu tarafından açıkça belirtilmiş ve Anayasa'da bu doğrultuda düzenlemeler yapılmıştır (Danışma Meclisi Tutanak Dergisi, 19.09.1982 gün, sh. 154–155). Anayasamızın 3. bölümünün başlığı "Yargı", II. Alt bölümün başlığı ise "Yüksek Mahkemeler"dir. Yukarıda açıklandığı şekilde bireysel başvuru yetkisi verilerek Anayasa mahkemesine üstünlük tanınması söz konusu olamaz.

- Bireysel başvuru hakkı demokrasinin, temel insan hak ve özgürlüklerinin temel ögesi olarak gösterilmektedir.

Avrupa Birliği üyesi olan ve olmayan pek çok ülkede Anayasa Mahkemesi olmadığı gibi, Anayasa Mahkemesi olan pek çok ülkede bireysel başvuru hakkı bulunmamaktadır.

Anayasa yargısında Amerikan modelini uygulayan A.B.D., İngiltere, Danimarka, Estonya, İrlanda, Norveç ve Hollanda gibi ülkelerde kanunların anayasaya uygunluğu genel mahkemeler tarafından denetlenmekte, bu ülkelerde Anayasa Mahkemesi bulunmamaktadır.

Avrupa modelini uygulayan ve Anayasa yargısı denetimi müstakil mahkeme tarafından yapılan pek çok ülkede ise, soyut norm denetimi yapılmakta ve somut norm denetimine ilişkin bireysel başvuru hakkı kabul edilmemektedir.

Bireysel başvuru hakkının, genelde federal devletlerde veya tek bir yüksek mahkemenin bulunduğu ve yargı birliğinin gerçekleştirildiği üniter devletlerde kabul edildiği görülmektedir.

- Kişisel başvuru hakkı ile yüksek mahkemelerden geçerek kesinleşen yargı kararlarının yeniden incelenmesi öngörülmektedir.

Kesinleşen bir yargı kararının hangi amaç ve gerekçe ile olursa olsun başka bir yüksek mahkeme tarafından incelenmesi kesinleşen kararlara karşı güven duygusunu ortadan kaldırır ve kararları tartışmalı hale getirir.

Bu hususun hukukun temel ilkelerinden olan “kesin hüküm” kavramı ile de hiçbir şekilde bağdaşamayacağı ortadadır.

- Bütün yüksek mahkemeler ile yerel mahkemeler üstün norm olan Anayasa kuralları ile Anayasanın değişik 90. maddesi uyarınca uluslar arası sözleşmeleri ve kanunları uygulayarak ve yorumlayarak, temel insan hak ve özgürlüklerini korumak durumundadırlar. Yetkinin münhasıran Anayasa Mahkemesi’ne aidiyeti doğrultusunda bir düzenleme yargı sistemimize tamamen aykırıdır.

- Yerel mahkemeler ile yüksek mahkemelerin görülmekte olan davalarla ilgili def’i yoluyla Anayasa Mahkemesi’ne iptal davası açma yetkileri bulunmaktadır.

Mahkemeler tarafından açılan iptal davası, yetkili merciiler tarafından açılan davaların beş katından fazladır. Bu husus mahkemelerce norm denetimi yapılarak konunun Anayasa Mahkemesi’ne intikal ettirildiğini göstermektedir.

Anayasaya aykırılık nedeniyle soyut dava açma yetkisi bulunan mahkemelere, insan hak ve özgürlükleri ile ilgili olarak somut inceleme ve değerlendirme yetkisi verilebilir. Bu konuda Anayasa’nın değiştirilmesi de gerekli değildir. Bu yetki, kanunlardaki yargılamanın yenilenmesine ilişkin maddelere ekleme yapılmak suretiyle sağlanabilir.

- Ülkemizde adli yargı iki kademeli iken 01.06.2005 tarihinde Bölge Adliye Mahkemeleri Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle üç

kademeli olmuştur. Anayasa Mahkemesi'ne bu şekilde bir yetki verilmesiyle adli yargı dört kademeli olacaktır!

Bu durumda iç hukuk yolları ancak Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak bireysel başvuru ile tükenecektir.

Adli, idari ve askeri yargı davaları genel hukuk kültürünün yanında özel uzmanlığı gerektiren işlerdir.

Anayasa Mahkemesi üyelerinin bazılarının adli ve idari davalarla ilgisi, yakınlığı ve uzmanlığı bulunmamaktadır. Böyle bir kurulun somut norm denetimi yaparak yargı kararlarını incelemesi kabul edilemez. Zira inceleme yapacak merciin, kararı incelenen merciden daha bilgili, birikimli, deneyimli ve donanımlı olması gerekir.

- Bireysel başvuru davaları öğretilerde "popüler dava" olarak kabul edilmektedir. Anayasa değiştirilerek bu hakkın kişilere tanınması ile bu yol yeni bir kanun yolu olarak algılanacak, gerek kesin olarak verilen, gerekse istinaf ve temyiz yoluyla kesinleşen davalarda, yoğun bir şekilde bu yola başvurulacaktır. Bu hakkın tanınması dava açılmasını özendirilecek ve teşvik edecektir. Davayı kaybeden herkes bir de bu yolu deneyecektir.

Bireysel başvuru hakkının tanınması halinde, onbinleri, yüzbinleri bulacak başvuruların altından nasıl kalkılacağı da iyi düşünülmesi gereken bir husustur.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu ile ceza dairelerine devir ile birlikte 2008 Yılında 439.922 adet dava intikal etmiş, bunun 197.375 adedi karara bağlanmıştır. Ceza davalarının hemen hepsi temel insan hak ve özgürlükleri ile ilgilidir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve hukuk dairelerine 2008 yı-

linda toplam olarak 446.266 adet dosya gelmiş, bunun 326.109'u karara bağlanmıştır. Adil yargılanma hakkı da göz önünde tutulduğunda bu davaların çok büyük bir bölümü de temel insan hak ve özgürlüklerini ilgilendirmektedir.

Yargıtay'da 2008 yılında 523.484 dava dosyası karara bağlanmıştır. Bu davaların en az % 20'sinin bireysel başvuru yoluna başvurusu olasıdır. Bu durumda da adli yargıdan intikal edecek muhtemel dava sayısı 104.696'dır.

Bu rakama temyiz yolu kapalı olan kararlarla, idari yargı ve askeri yargıdan verilen kararlar da dahil edildiğinde durumun vahameti daha da artacaktır.

Anayasa Mahkemesi'nin üye sayısı çoğaltılsa bile bu kadar çok sayıda başvurunun ne kadar sürede sonuca bağlanabileceğini düşünmek bile mümkün değildir.

- Adil yargılanma hakkının temel bir ögesi de davaların "makul" sürede sonuçlandırılmasıdır.

Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkının tanınması halinde kişilerin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmaları önlenemeyecektir. Zira bu kez iç hukukta yargı yolu Anayasa Mahkemesi'ne başvuru ile tükenecek, bundan sonra da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurulacaktır.

İç hukuk yolları 4 kademededen geçerek tükenecek, 4 kademe yargılama ve kararların yazımı yılları gerektirecek, bu kez ülkemiz her davada "makul süreye" uyulmadığı gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından mahkûm edilecektir.

- Bireysel başvuruyu kabul eden Almanya ve diğer bazı ül-

kelerde yoğun dava akımı karşısında bu yoldan dönüşün çareleri aranmaktadır.

Federal Alman Anayasa Mahkemesi Başkan Yardımcısı 1951 ila 2003 yılları arasında 141.000 bireysel başvuru yapıldığını ve bunun % 2,5 kadarının başarılı olduğunu açıklamıştır (Anayasa Yargısı 21, sahife 164).

Bütün bu konular göz önüne alındığında;

Bireysel başvuru sonucunun çok başarılı olmadığı, aleyhte sonuç alanların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gidebilmeleri karşısında, beklenen faydayı sağlayamadığı görülmektedir.

Her ülkenin yapısı, ortamı ve koşulları farklıdır. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkının tanınmasının, adli, idari ve askeri yargıda sonuç alamayanların çok büyük çoğunluğunun bu yola başvurması sonucu yoğun bir dava akımına neden olacağı gibi yargı sistemimizde de olumsuz etki yaratacağı muhakkaktır.

Bütün bu açıklanan nedenlerle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınması kabul edilebilir nitelikte görülmektedir. Türk yargısına yarar yerine zarar getirecektir.

Hazine Vekilleri

Başta devlet olmak üzere kamu hukuku tüzel kişilerinin taraf olduğu uyuşmazlıkların çözümünde kamu Avukatlığı kurumunun işleyiş şekli, özellikle taraf olunan tüm kararlara karşı yasal yollara gidilmesi zorunluluğunun duyulması iş yükünü çoğaltmaktadır.

Ayrıca kamuda görevli hukuk müşavirleri ve hazine vekilleri ile ilgili olarak mesleki bağımsızlık, yetki alanları, mali ve özlük hak-

ları ile statüleri açısından acilen ve yeniden yasal düzenlemeye gereksinim duyulmaktadır.

Bütçe

Merkezi yönetim bütçesinden adalet hizmetleri ve yargı alanına yeteri kadar mali kaynak ayrılmamaktadır.

Ülkemizde ne yazık ki, dava ve yargılama sürelerini hızlandırma konusunda çalışmalar usul ve yasa değişikliği ile sınırlı kalmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında tüm zorluklara ve olanaksızlıklara rağmen bütçeden yargıya ayrılan payın bugünün 4–5 katı olduğu bilinmektedir. Bu koşullarda ileri gitmesi beklenen yargı hizmetinin mevcut durumunu bile sürdürmesi güçlüğüle sağlanabilmektedir. Sınırlı imkânlarla, sürekli artan ya da yeni ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanmasının mümkün olmadığı dikkate alınmalıdır. Bütçeden yargıya ayrılan pay bu seviyelerde kaldığı takdirde, Anayasa'mızdaki erkler ayrılığı ve erklerin birbirine üstünlüğü olmadığı ilkesi ütopyik bir kavram olmaktan öte anlam ifade etmeyecektir.

Toplumun ekonomik, siyasal ve sosyal yapılaşmasındaki gerileme ve kargaşa yargıyı kaçınılmaz biçimde olumsuz etkileyecektir. Yargı mensuplarının kişisel özverileri ile bu sorunun çözülebilmeye olanağı bulunmamaktadır. Yargıya yatırım sonuçta topluma "adalet" olarak dönecektir. Diğer erklerle göre kaynak kullanımında kıyaslanmayacak ölçüde geride bulunan yargı için yeterli olanak sağlanmasında zorunluluk vardır.

Yargısını çağdaş bir yapıya kavuşturamayan ülkelerde demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti ilkeleri aksayacaktır. Bu konuya taslakta hiç yer verilmediği gibi yargıya bütçeden kendi konumuna ve ihtiyaçlarına uygun pay ayrılmasını sağlayabilecek bir

düzenleme yapılması konusuna değinilmemiştir. Yargı bağımsızlığının temel koşulu olan yargının mali özerkliğe kavuşturulması konusunun mutlaka gündeme alınması gerekmektedir.

Yargıtay Daireleri Arasındaki İş Bölümü

Hukuk davalarında, Yargıtay Daireleri iş bölümüne ilişkin bilgiler internet sayfamızda yer almaktadır. Ayrıca anılan bilgileri içeren kitapçığın ilgili birimlere dağıtılmış olmasına rağmen mahal mahkemelerince ilgili Dairenin belirlenmesinde çoklukla hata yapıldığı görülmektedir. Dava dosyaları daireler arasında gereksiz şekilde dolaşmaktadır. Yıllık iş cetveli'nin incelenmesinde aidiyet kararları bazı dairelerde %25–30 civarındadır. Bu oran hiç de azımsanacak ölçüde değildir, çok büyüktür. Yerel mahkemelerin bu konuda özenli davranmasında büyük yarar olduğu bilinmelidir. Geciken adaletin, en büyük adaletsizlik olduğu unutulmamalıdır.

Tebliğat Kanununun Yeniden Düzenlenmesi

Tebliğat Kanunu 2004 yılında değiştirilerek, kişinin bildirilen adresinde bulunmasa bile tebligatın geçerli olması hükmü getirilmiştir. Ancak yargılamanın hızlandırılmasının önündeki en büyük engellerden biri de taraflara sağlıklı şekilde veya hiç tebligat yapılamamasıdır. Bunun nedenlerinden biri ülkemizdeki nüfus hareketleridir. Kırsal kesimde yaşayan nüfusun büyük bir kısmının çeşitli nedenlerle şehirlere yönelmesiyle son yıllarda şehirli nüfus artmıştır. Ancak büyük şehirlerde yaşamının ekonomik zorlukları nedeniyle şehirde yaşayanlar da tamamen kırsal kesimden kopamamıştır. Ülkemizde bu şekilde hem şehirli hem de kırsal kesimde yaşamını sürdürmekte olan önemli bir nüfus oluşmuştur. Tebligat hususunda asıl güçlük bu kişilerin sabit ikametgâhının kırsal kesimdeki

yerleşim yeri mi yoksa şehirler mi kabul edilmesi gerektiği konusundadır. Ancak günümüzün gelişmiş iletişim teknolojileri ile sorunun aşılması o kadar da zor değildir. Adli yazışmalar ile usulsüz tebliğ işlemleri, özellikle yurtdışı tebligat işlemlerindeki olanaksızlıklar davaları uzatmaktadır.

Bilirkişilik Müessesesinin Yeniden Gözden Geçirilmesi

Mahkemelerce hâkim ve savcıların kendi hukuksal bilgi ve birikimleri ile çözümlenmesi mümkün olmayan özel ve teknik bilgiyi gerektiren konularda bilirkişiye başvurulacağı bir gerçektir. Mevcut usul kanunlarında bu konuya ilişkin hükümler bulunmakla birlikte bilirkişilik müessesesi ile ilgili yapılmış özel bir düzenleme yoktur. Bu durum aynı nitelikteki davalarda farklı yorum, değerlendirme ve hesaplamalara yol açmaktadır. Yargıya güven sarsılmakta, emek ve zaman kaybına neden olmaktadır. Sadece özel ve teknik bilgiyi gerektiren konular yerine, hukuksal sorunların çözümünde de bilirkişilere başvurulması doğru değildir.

Bilirkişilik müessesesi resmi hale getirilmeli, her bölgede yerel mahkemeler bünyesinde hâkim, Cumhuriyet savcıları ve gerekirse meslek odalarından seçilecek görevlilerden oluşacak komisyonlarca konularına göre uzman bilirkişiler saptanıp ilan edilmeli, çalışma şekilleri son derece titiz biçimde kurallara bağlanmalı, bilirkişilerin belirli sürelerde ilgili yüksek mahkemeler ve Adalet Akademisi'nde eğitimleri sağlanmalı, bilirkişiler donanımlı, konularında uzman hale getirilmeli ve bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Yargıda Mesleki Yetkinliğin Artırılması

Adalet Akademisi

Yargıda mesleki yetkinliğin artırılması yönünden meslek içi eğitimlerin sürdürülmesi, bilimsel toplantılar düzenlenmesi ve özellikle yabancı dil eğitime önem verilmesi konusundaki çalışmaların daha da yoğunlaştırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Türkiye Adalet Akademisi'nin örgütsel yapısının gözden geçirilerek kapasitesinin artırılması ve lisansüstü eğitim verebilecek özerk bir statüye kavuşturulması, tam bağımsızlığının sağlanması açısından Adalet Bakanlığı'nın etkisinden uzaklaştırılması da üzerinde durulması gereken önemli konulardan birisidir.

Özerk bir yapılanmaya kavuşan Adalet Akademisi hâkim ve savcılarının gerek meslek öncesi eğitimlerinde ve gerekse çalışma süreci sırasında mutlaka daha büyük katkı sağlayacaktır.

Yargı Örgütü Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi

İstinaf Mahkemelerinin Faaliyete Geçmesi ile Birlikte Yargıtay ve Danıştay'da Tetkik Hâkimliği Müessesinin Gözden Geçirilmesi

Tetkik hâkimliği, Türkiye Cumhuriyeti'nde Yüksek Yargı organlarının kurumsal kimliğinin bir parçası olup, Yüksek Yargı'daki yeri korunmalı ve sürdürülmelidir; çünkü Yüksek Yargı organları hukukun üretildiği içtihat mahkemeleri olmaları nedeniyle kurul halinde çalışırlar ve kural olarak, kararlarını duruşmasız verirler. İşte tetkik hâkimliği, bu çalışma sisteminin getirdiği bir zorunluluktan doğmuştur. Konjonktüre bağlı bir kurum değildir. Yüksek Yargı or-

ganlarının yapısal bir bölümü haline gelmiştir.

Bu nedenle;

Yüksek Mahkemelerin iş yükünün göreceli olarak azalmasından sonra dahi bu müessesenin tümden ortadan kaldırılmasının doğru bir yaklaşım olmayacağı, konuyla ilgili yapılan kimi değerlendirmelerin de mevcut gerçeği tümüyle yansıtmadığı kanısındayız. Tetkik hâkimliği müessesesinin özellikle, raportörlük niteliğiyle, mevcut sayının azaltılması suretiyle de olsa korunması ve bu nitelikteki hâkimlerin görev koşullarının iyileştirilmesi, kadrolarının Cumhuriyet Savcıları ile birlikte Yargıtay'a dahil edilmesi suretiyle sürdürülmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Personel

Yargılama faaliyeti hâkim ve savcı ile yargı çalışanlarının ekip çalışması ile yürütülmektedir. Tüm Yargı çalışanlarının özlük hakları ile ilgili olarak adil bir ücret sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

Yargıtay ile ilgili olarak;

- Yargıtay'da birim amiri konumunda birinci derece kadroda görev yapan müdürlerin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na ekli II sayılı cetvelin ikinci sırasında sayılan makamlar kapsamına alınarak, anılan, düzenlemedeki ek göstergeden yararlanabilmelerine yönelik düzenleme,

- Daire yazı işleri müdürlüklerinde görevli şeflerden kıdem ve sicil durumu uygun olan bir veya birden fazlasının müdür yardımcısı unvanıyla çalıştırılarak, bu unvana uygun özlük haklarından yararlanmasına yönelik düzenleme için gerekli çalışma,

- Yargıtay'a başvuru harcı ile elektronik ortamda verilen hizmetlerden yararlanmalardan elde edilecek katkıdan oluşturulacak fondan, Yargıtay personeline ödeme yapılabilmesi için gerekli mevzuat çalışması,
- Adalet hizmetleri tazminatının arttırılması için gerekli çalışma,
- Adli yargı ilk derece mahkemelerinde yol gideri veya başka bir ad altında elde edilen gelirlerden Adalet Bakanlığı merkez teşkilatına ayrılacak payın yanında Yargıtay personeline de pay verilmesinin sağlanması konusunda gerekli mevzuat çalışması yapılması gerekmektedir.

Yargıya Güvenin Artırılması

Bunun için yukarıda yaptığımız açıklamalara ek olarak, Yüksek Yargı ve diğer mahkemelerde basın ve halkla ilişkiler birimlerinin etkinleştirilmesi sağlanmalıdır.

Adalete Erişimin Kolaylaştırılması

Adli yardımın etkinleştirilmesi için bu müessesenin yeniden gözden geçirilmesi, adliyelerin internet sitelerinin standart olarak hazırlanarak etkin bir şekilde kullanımının sağlanması, adalet hizmetlerinden yararlananların elektronik ortamda dava açmaları ile ilgili çalışmaların sonuçlandırılması ve mahkemelerdeki tercüme hizmetlerinin standarda bağlanmasına ilişkin düzenlemeler yapılması gereklidir. Ancak; kuvvetler ayrılığı ilkesi ile çelişki yaratmayacak Yargı bağımsızlığı bağlamında yeni bir yapılanmaya gidilmelidir.

Uyuşmazlıkları Önleyici Nitelikteki Tedbirlerin Etkin Hale Getirilmesi ve Alternatif Çözüm Yolları Geliştirilmesi

Temel hukuk bilgilerinin ilköğretim çağından itibaren öğretilmesinin sağlanması, kişilerin, hak ve yükümlülükleri ile ilgili hukuki işlemler ve süreçleri hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca bilgilendirilmelerinin temini, ceza usulünde yer alan uzlaşma müessesesinin etkinleştirilip geliştirilmesi, hukuki uyuşmazlıklarda arabuluculuk ve uyuşmazlıkların alternatif çözüm yollarının geliştirilmesi, tahkim kurumunun etkinleştirilmesi, idarenin işlemlerinde ve diğer faaliyetlerinde benzer nitelikte ve istikrar kazanmış emsal yargı kararlarını ve gerekçelerini gözetmesi için gerekli önlemlerin alınması, idari yargıda uyuşmazlıkların yargı öncesi çözüm usullerinin geliştirilmesi ve etkin hale getirilmesi, kamu denetçiliği kurumunun faaliyete geçirilmesi yargı organının yoğun iş yükünü azaltmanın bir yolu olarak görülebilir.

Ceza İnfaz Sisteminin Geliştirilmesi

Ceza infaz kurumlarının uluslar arası standartlara uygun hale getirilmesi yönündeki çalışmalara devam edilmesi, küçük ve yetersiz ceza infaz kurumlarının kapatılması, denetimli serbestliğin etkinleştirilerek yaygınlaştırılması, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların etkin şekilde uygulanması ve yaygınlaştırılması, ceza infaz kurumlarındaki iş yurtlarının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesine devam edilmesi, adliye personelinin eğitiminin de yapılabileceği şekilde ceza infaz kurumları ve tutukevleri personeli eğitim merkezlerinin kapasitesinin ve sayısının artırılması, ceza infaz kurumlarının dış güvenlik hizmetlerinin Adalet Bakanlığına devredilmesi ve ceza infaz kurumlarında etkin bir halkla ilişkiler biriminin

kurulması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Sürecinin Gerek-tirdiği Mevzuat Çalışmalarının Sürdürülmesi Gerek-mektedir

Bu konudaki çalışmalara devam edilmesi gerekmekte olup Yargıtay yasal çerçevede tasarılarla ilgili görüş sorulduğunda huku-ki bağlamda cevaplarını vermekte, düşüncelerini bildirmektedir.

Yargı Reformu Stratejimizin Hedeflediği Amaçlar:

- Yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi,
- Yargı tarafsızlığının geliştirilmesi,
- Yargının verimliliğinin ve etkinliğinin artırılması,
- Yargıda mesleki yetkinliğin artırılması,
- Yargı örgütü yönetim sisteminin geliştirilmesi,
- Yargıya güvenin artırılması,
- Adalete erişimin kolaylaştırılması,
- Uyuşmazlıkları önlemek için alternatif çözüm müesseselerinin getirilmesi,
- Ceza infaz sisteminin geliştirilmesi,
- Avrupa Birliğine uyum sürecinde mevzuat oluşturulması, başlıkları altında açıklanmış bulunmaktadır.

Hukuk devletinin amacı, yargılamanın adil, ekonomik ve makul sürede sonuçlandırılmasıdır. Ülkemizde de bu konuda, bilimsel araştırmalar, yasa çalışmaları yapılmakta, AB'ye tam üyelik sürecinde programlar hazırlanmakta, çeşitli panel ve sempozyum gibi toplantılarda yargı reformuna ilişkin görüşler ortaya konulmaktadır.

Bölge Adliye Mahkemelerinin kurulması yanında, adliye sayısının azaltılması, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısının değiştirilmesi, hâkim ve Cumhuriyet savcısı ile personel sayısının çoğaltılması, temel kanunlarda değişiklik, fiziki alt yapının görevin gereğine ve saygınlığına uygun bir biçimde oluşturulması gibi konular öncelik taşımaktadır.

Bu reformların gerçekleştirilmesi yanında, yargının etkinliğinin ve çabukluğunun sağlanmasına yönelik pratik çözümlerimiz de sürmektedir.

Bu konuda da şunlar söylenebilir.

Pratik çözümler olarak;

- Birlikçilik sorunlarının çözülmesi, birlikçiliğin belli standartlara bağlanması, Adli Tıp Kurumunun gerçek işlevine kavuşturulması,
- Mahkemelerin uzmanlaşması,
- Hâkimlerin uzmanlaşması,
- Etkili eğitim verilmesi,
- Not sisteminin etkinleştirilmesi için sadece isabet değil, dosyanın makul sürede sonuçlandırılması, dosyaların düzeni, eksiklik bulunup bulunmadığı gibi kriterlerin de aranması,

- Temyizi mümkün olmayan dosyaların Yargıtay'a gelişinin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması,

- Yargıtay'da başka dairelere gönderme kararlarının en aza indirilebilmesi için ön inceleme biriminin kurulması, düşünülebilir.

Bunun için de Yargıtay'a, Mahkemelere, HSYK'ya, Adalet Akademisi'ne ve Adalet Bakanlığı'na düşen görevler bulunmaktadır.

Yargıtay'a düşen görevler;

- Not sisteminin yeniden düzenlenmesi,
- Eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Emsal kararların erişebilirliğinin sağlanması (veri tabanının etkinleştirilmesi),
- Reformlar konusunda güçlü bir iradenin oluşturulması,
- Yargıtay'da strateji geliştirme biriminin kurulması,

Mahkemelere düşen görevler;

- Dosyalama sisteminin geliştirilmesi,
- Yargıtay'a gönderilecek dosyaların dairesinin belirlenmesinde özen gösterilmesi,
- Temyizi kabil olmayan dosyalara ilişkin temyiz taleplerinin mahallinde reddine karar verilmesi,
- Dosyaların Yargıtay'a geri çevirmeye neden olmayacak şekilde eksiksiz gönderilmesi,

HSYK'ya düşen görevler;

- Hâkimler ve Cumhuriyet Savcılarının uzmanlaşmalarının desteklenmesi, tayin ve yetkilendirmelerde bu hususun gözetilmesi,
- Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarının başarı kriterlerinin daha net biçimde belirlenmesi,
- Mahkemelerin başarı standartları belirgin bir biçimde tespit edilerek tayin ve terfilerde bu standartların esas alınması,
- Tayin ve terfilerde liyakat esasına ağırlık verilmesi,

Adalet Akademisi'ne düşen görevler;

- Konularına göre ana bilim dallarının oluşturulması,
- Bilgi bankasının oluşturulması,
- Ders notlarının oluşturulması,
- Eğitim el kitaplarının oluşturulması,
- Yüksek Mahkemeler ile yerel mahkemeler arasındaki bağın güçlendirilmesi,

Adalet Bakanlığı'na düşen görevler;

- Denetim sisteminin yenilenmesi,
- Eğitim olanaklarının geliştirilmesi,
- İkincil mevzuatın oluşturulmasına katkı sağlanması,

- Temyiz isteminin reddi ve ilgili (hukuk) dairelerinin belirlenmesinde Bilgi İşlem Daire Başkanlığı'nın program geliştirmesi,
- Yüksek Mahkemelerin düzenleyici ve bilgilendirici bilgi kitapçıklarının basım ve dağıtımında katkı sağlanması,
- Elektronik ortamda eğitimin geliştirilmesi,

Yargının sorunlarının çözümlenmesi konusunda, Barolara, Yazılı ve Görsel Basına, Üniversitelere, Noterler Birliğine ve diğer sivil toplum kuruluşlarına düşen görevler de;

- Bilirkişilik, uzmanlık eğitimlerinin verilmesi,
 - Üyelerinin ve kamuoyunun reformlar konusunda bilgilendirilmesi suretiyle, yargının imajının düzeltilmesi ve yargıya duyulan güvenin artırılması,
 - Organizasyon ve mekân sağlama gibi konularda destek,
- olarak sayılabilir.

Bu konuda sonuç olarak şunlar söylenebilir;

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 10. Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin 14 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddelerinde adil yargılanma hakkı için "bağımsız ve tarafsız" mahkemelerin varlığı temel şart olarak öngörülmüştür.

Hâkim, Yasama ve Yürütme organlarına karşı bağımsız olmalı ve korunmalıdır. Toplu mahkemelerde hâkim, diğer üyelere karşı da bağımsız olmalıdır. Hâkimler doğrudan veya dolaylı baskı, etki, tehdit ve teşvike kapalı olmalı; Anayasa, kanun, hukuk ve vicdani kanaatlerine uygun olarak karar vermelidirler.

Hâkim bağımsızlığı ve teminatı, yargılama işlevini yerine getiren hâkimler için bir ayrıcalık olmayıp, yargılananlar için adil yargılanma hakkının güvencesidir. Bağımsız ve teminatlı olmayan bir mahkemenin adalet dağıtması, temel insan hak ve özgürlüklerini koruması mümkün değildir.

Hâkim bağımsızlığı ve teminatı hukuk devleti olmanın olmazsa olmaz şartını oluşturmaktadır. Bağımsız, tarafsız, adil ve hızlı işleyen bir yargı; sosyal barışın, güven ve huzurun teminatı olduğu kadar Devletin de varlık nedenidir.

Yargının, Anayasal gücü ile orantılı duruma getirilmesi zorunludur. Personel, bütçe yetersizliği gibi yıllardır süregelen sorunların yavaş çözümlenmesinin Yargıtay'ı ciddi endişelere sevk ettiği bilinmelidir. Davaların irade dışı uzaması sonucunda adalete karşı inanç ve güvenin zedelenmesinin manevi sorumluluğunu yargıya yüklemenin haksızlık olacağı, Yargıtay Birinci Başkanları tarafından her adli yıl açılışında dile getirilmektedir.

Yargı, temel taşlarından biri olduğu devlet sisteminden asla soyutlanmamalıdır. Üstelik, işlevini yerine getirirken yasama ve yürütmenin etkisine girmeden karar vermesi gerektiği de temel kural olarak bilinmelidir.

Bu kavram zedelendiğinde, öncelikle adaletin siyasallaşacağı ve bu durumdan en büyük zararı devletin ve milletin göreceği unutulmamalıdır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Her gün yazılı ve görsel basında çıkan haberlere baktığımızda, yargının hep ön planda olduğunu görüyoruz. Oysaki demokratik hukuk devleti kurallarının üst düzeyde kabul gördüğü bir sistemde yargının bu derece gündemde olmaması gerekir. Yargının böylesine gündemde olması toplumda bir takım huzursuzlukların, rahatsızlıkların bulunduğu, uzlaşmazlıkların çokluğunun göstergesidir.

Adalet mekanizmasının iyi işlememesi, her gün kamuoyuna yansıyan ve kafalarda, vicdanlarda soru işaretleri oluşturan, yanlış uygulamalar, usule aykırılıklar, özellikle de iletişimin dinlenilmesindeki yasaya aykırı işlemler, davaların ve tutukluluk sürelerinin makul süreyi aşacak derecede uzaması, toplumda kuşku ve endişe yaratmakta, yargıya olan güven duygusunu azaltmaktadır.

Türk yargısının Avrupa'da sınıfta kaldığı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde defalarca mahkûm olan Türk yargısının Avrupa çitasını tutturma sınavını veremediği, hukuk üretemeyen, üretilmiş hukuku içselleştiremeyen bir yargı niteliğinde bulunduğu şeklinde basında çıkan eleştiriler bizi derinden yaralamaktadır.

İnanıyorum ki yeterli olanaklar sağlandığında ve yeterli ortam oluşturulduğunda, yargı görevini en iyi şekilde yerine getirecektir.

Tek koşul, yargının bağımsızlığına ve tarafsızlığına hiç kimse tarafından müdahale edilmemesidir.

Ne yazık ki çeşitli nedenlerle yargıya güveni sarsacak, tarafsızlığına gölge düşürecek bir takım yanlışlıkların yapıldığı da yadsınamaz bir gerçektir.

Burada bir hukukçunun sözlerini sizlere hatırlatmak istiyorum.

“Bilim der ki; siyaset soylu ve özverili bir kamu hizmetidir. Ama bir tutamcık siyaset yargıya karışır, virüse dönüşür. Yargı hastalanır, kirli adalet salgılar.

Soruşturmanın gizliliği gerekçesi çok insancadır, çok güçlüdür, çok tutarlıdır. Kuşkulunun öz saygısı, şerefi örselenmemeli. Suç işledikleri sanılan insanlar incitilmemeli, lekelenmemeli. Ön soruşturma asla bir güç gösterisine dönüştürülmemeli.

Özel yaşam ve konut dokunulmazlığını çiğneyen arama, mülkiyet hakkını örseleyen el koyma, birey özgürlüğünü ortadan kaldıran gözaltı, tutuklama gibi işlemler birer önlemdir. Kural gereği istisnadır. Zorunlu olduğunda başvurulması gereken son çaredir, sıra dışıdır. Öyleyse özenle kullanmak gerekir. Bunlar asla bir cezaya, yaptırıma, kurala dönüşmemeli. Gözaltı, tutukluluk süresi gereksiz yere uzatılmamalıdır.

Dedikodu kanıt değildir. İddianamenin dayanakları arasında yer alamaz.

Anayasal düzene karşı suçları bizzat savcı soruşturmak zordur. Kolluk ifade alamaz.

Herkesin ve özellikle tutuklu bulunan kuşkuluların iddianmeleri makul sürede yazılmalıdır. Yazılmazsa ve hangi eylemden dolayı yargılandıklarını bilme hakkına saygı duyulmazsa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesine göre adil yargılanma hakkı çiğnenmiş olur.”

Yargıtay Onursal Başkanı Sayın Sami Selçuk’un bu sözlerinin

altına, köşesinde yer veren yazarın dediği gibi kim imza atmaz ki*.

Bunlar tüm meslektaşlarımızın görevlerini yaparken kayıtsız şartsız uymaları gereken evrensel insan haklarının gereği olan kurallardır.

Bir ülkede hukuka, adalete güven kalmazsa, düzen de kalmaz. Adil, bağımsız ve etkin bir yargı sistemi kurulmadan bu eleştirilerden kurtulmak da mümkün değildir.

Gerek soruşturma, gerekse kovuşturma evrelerinde yapılacak usule aykırılıklar gerçek adaletin sağlanmasını engelleyecek, suçluların kurtulmasına neden olacaktır.

İnanıyorum ki; tüm yargı mensupları, hiçbir zaman demokratik hukuk devleti ilkelerinden ödün vermeyecekler, her hal ve koşulda, temel hak ve özgürlükleri gözetecekler, insan onuruna aykırı uygulamalara göz yummayacaklar, hukuka aykırı olarak elde edilen, hukuki geçerliliği bulunmayan delillere itibar etmeyeceklerdir. Yargıtay'ın bu konudaki istikrar kazanmış kararlarını daima göz önünde tutacaklardır.

Gerçek adalet ancak bu şekilde sağlanır, yargıya güven bu şekilde gerçekleşebilir.

Bunu yapabilmek için de elbetteki yoğun bir şekilde artarak devam eden sorunlarımızın bir an önce çözümlenmesi gerekmektedir.

Altyapı sorunları çözümlenmeden yapılacak reformlar hiçbir sonuç vermeyecek, yargının daha da fazla tıkanmasına neden ola-

* 5 Haziran 2009 tarihli Hürriyet Gazetesi, 22. Sayfa, Tufan TÜRENÇ.
Onursal Yargıtay Başkanı Sami SELÇUK'un "Adıyla Siyasallaşan Bir Dava" isimli kitabından

caktır.

Başta iş yükü sorunu olmak üzere personel yetersizliği, özlük haklarının yetersizliği, sağlık mensuplarımızın sorunları, fiziki altyapı yetersizliği, emeklilerimizin özlük hakları ile ilgili sorunlar, protokol sorunu hepsi artarak devam etmektedir.

Tüm yargı mensupları bütün bu dağ gibi sorunlara karşın özveri ile olağanüstü bir çaba göstererek çalışmaktadırlar. Yapılabilecek fazlası ile yapılmaktadır. Ancak çok büyük boyutlara ulaşan iş yükü karşısında daha fazlasını yapmak mümkün olmamaktadır. Ne yazık ki, yangın büyümektedir. Bir an önce çaresine bakılması gerekmektedir.

Ya yargıya mali özerklik de dahil tam bağımsızlığı verilmeli, yani yargı yargıya bırakılmalı ya da bu konuda yetkili kişiler, makamlar gereğini bir an önce yerine getirmelidirler.

Gereksiz gündemlerle, abartılı gündemlerle bu sorunlar unutturularak, göz ardı edilerek bir yere varılamayacağını herkesin bilmesi gerekir.

Her zaman söylendiği gibi, geciken adalet, adalet değildir. Adalet olan güven sarsılırsa toplumda huzur da kalmaz, kutuplaşmalar daha da keskinleşir.

Adaletin en yüksek değer olduğuna inanıyorsak, adalet işimize geldiği zaman iyidir demiyorsak bu sorunları bir an önce halletmemiz gerekir.

Yandaş yargıyı değil, tam bağımsız ve tarafsız yargıyı oluşturmak için uğraş vermeliyiz.

Özgürlükçü demokrasinin, demokratik hak ve özgürlüklerin

toplumun tüm bireyleri için gelişip gerçekleşmesi ancak, hukuk devleti, hukukun üstünlüğü ilkelerinin bağımsız yargı temelinde bütün kurum ve kuralları ile hayata geçirilmesi suretiyle mümkün olabilir.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Değerli konuklar,

Değerli meslektaşlarım,

Bütün bu olumsuzluklara rağmen, Yüce Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün çizdiği yolda, gösterdiği ilkeler doğrultusunda, şaşmadan, yılmadan, yolumuza devam edeceğimizden, varlığımızın nedeni olan Cumhuriyeti, üniter devlet yapısını koruyup, kollama görevimizi sarsılmaz bir inançla sürdüreceğimizden hiç kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Geçen yılki konuşmamda da söylediğim gibi, her yönü ile aydınlık, Cumhuriyet ilkelerine gönülden bağlı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olmanın koşullarını tam anlamı ile yerine getirmiş bir Türkiye'yi, tüm yargı mensuplarının, görev ve yetki sorumlulukları ile uyumlu, Avrupa Birliği ve çağdaş ülkeler standartlarında, her türlü maddi-manevi olanağa sahip olarak, yargılama görevini, adalet hizmetini tam bir güven ortamı içerisinde yerine getirdikleri günleri en kısa sürede görmek dileğiyle sözlerimi burada bitirirken, bu anlamlı günde bizlerle birlikte olmanızdan duyduğum mutluluğu bir kez daha yineleyerek sizlere en içten saygılarımı ve sevgilerimi sunuyorum.

Hasan GERÇEKER
Yargıtay Birinci Başkanı